

2025. TAVASZ

OPERA

***Yakovleva
Maria***

A tapasztalat értéke és szabadsága

A kis kéményseprő –

MVM Pikoló Program

Stuart Mária

A bajadér

SZTÁRESTEK ZONGORÁVAL
GEORG ZEPPENFELD
JOYCE DIDONATO

KEMENES-BARTA EDITH
Operarajongó

10 ÉVE EGY SZÍNPADON.

A kép illusztráció. BMW i7 átlagfogyasztás: 18,5-23,7 kWh/100 km; CO₂-kibocsátás: 0 g/km.

Tisztelt Zenekedvelők!

Ha fellapoznám azt a képzeletbeli albumot, amely karrierem legszebb pillanatait őrzi, előkelő helyet kapnának benne azok a momentumok, amikor először álltam olyan operaházak színpadán, mint a milánói Scala vagy a New York-i Metropolitan, csakúgy mint a többi csodálatos színházhoz fűződő emlék, ahol felléptem.

A pályám meghatározó tényezői között tartom számon azokat az estéket is, amelyeken kiváló kollégákkal szerepelhettem a világ rangos operaházaiban vagy épp csodálatos koncerthelyszínein. Így volt ez 2017 augusztusában is, amikor a berlini Waldbühnén a Yusif Eyvazovval közös estünkön a Magyar Állami Operaház Zenekara működött közre. A művészi energiák az első pillanattól olyannyira jól működtek, hogy mindez nemcsak óriási sikert, hanem egy új út kezdetét is jelentette. Márciusban immár kilencedik alkalommal lépek fel a Magyar Állami Operaházzal együttműködésben, hogy Yusiffal együtt egy nagyszerű gála keretében szólaltassuk meg az operarepertoár legszebb Puccini-dallamait.

Mindig nagy várakozás van bennem, ha Magyarországra készülök. A magyar közönség szeretete, értő figyelme, áradó lelkesedése kifejezetten inspiráló és a legjobb teljesítményre sarkall. Nagyon szeretek Budapesten fellépni, így alig várom, hogy tovább írhasuk a közös fejezeteket az emlékek albumában, és átélhessük együtt azt a különleges, felemelő hangulatot, amit csak az opera tud körénk varázsolni!

Üdvözzel:

Anna Netrebko

Fotó: Vladimir Shirokov

OPERA

EIFFEL

BALETT

BALETTINTÉZET

ZENEKAR

KÓRUS

GYERMEKKAR

- 3 **Tisztelt Zenekedvelők!**
Anna Netrebko beköszöntője
- 6 **A tapasztalat értéke és szabadsága**
Beszélgetés Yakovleva Mariával
- 10 **Beavatás Brittenel**
Novák János nyilatkozott
- 12 **A szabadság kettőssége**
Szabó Máté-interjú
- 16 **Befejezés újratöltve**
Mirzoyan Albertet kérdeztük
- 18 **Közös utakon**
Gyermek kamaraművészek
- 22 **Májusi áriaeső**
Sztárestek zongorával: Georg Zeppenfeld, Joyce DiDonato
- 25 **Március idusán**
Díjak a nemzeti ünnep alkalmából
- 26 **Biztos szakértelem az üvegfal mögött**
Szolgáltatások: hangstúdió bérlet
- 30 **„A semmiből jött, végül mindent vitt”**
Életmód: Maros Ádám
- 34 **Távol-keleti könnyedség**
Operaházak: Tajpej, Kaohsiung

- 38 **Amerikai kalandozások**
Koncerttrikaszágok: Amerikai szépség
- 40 **Hogyan készülünk nézőként az előadásra?**
Kódfejtő
- 42 **Az útkeresés vége**
Jan Ciepliński
- 46 **A legmagyarabb tenor**
Archív
- 48 **Emlékek sűrűjében**
Mekkora Isten tenyere?
- 50 **Szimbolikus ragyogás**
Gurre-dalok
- 52 **Érzékek harmóniája**
Operarajongó: Kemenes-Barta Edith

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ:
SZERKESZTŐ:
KÉPSZERKESZTŐ:
KORREKTOR:
GRAFIKAI TERVEZÉS, TÖRDELÉS:

Dr. Ókovács Szilveszter főigazgató
Filip Viktória
Iványi Jozsefa
Hajdú Livia
Kohán József

HIRDETÉSFELVÉTEL:
ISSN 1789-4093
INGYENES KIADVÁNY.
LAPZÁRTA:

marketing@opera.hu

2025. február 27.

SZERZŐK: Bércs Annamária | Filip Viktória | Dr. Gara Márk | Jászay Tamás | Karczag Márton | Mártonffy Marcell Miklós | Mátrai Diána Eszter | Ménes Márta | Pallós Tamás | Papp Tímea | Ur Máté | Várhegyi András

CÍMLAPFOTÓ: Nagy Attila

FOTÓK: Berecz Valter | Bettmann Archive | Lin Chun-yung | Emmer László | Paul de Hueck - Courtesy the Leonard Bernstein Office Inc. | Sergi Jasanada | Peng Jen-yii | Kolibri Gyermek- és Ifjúsági Színház | Kummer János | Lukovszki István | Maros Ádám | Mikes Réka | Jack Mitchell/Getty Images | Nagy Attila | National Portrait Gallery - Smithsonian Institution | OPERA Archivuma és Emlékgyűjteménye | Pannon Filharmonikusok | Rákossy Péter | Vladimir Shirokov | Ujj Tibor | tonebase.co | Jamie Trueblood | Jamie Trueblood | ©NTCH / Fotó:Yi-Hsien Lee Photography

A tapasztalat értéke és szabadsága

Szerző: Papp Tímea

A Magyar Nemzeti Balett principáljának, Yakovleva Mariának négy abszolút kedvenc szerepe van: Tatjana, Júlia, Giselle és az a *Manon, akivel márciusban pályáján a harmadik alkalommal találkozik.*

E darab kapcsán beszélgettünk vele gazdag életútjáról, valamint számos külföldi, és a budapesti társulatban végzett, kiemelkedő színvonalú munkájáról.

Fotó: Nagy Attila

Ha kíváncsiak arra, hogyan készültek a címlapfotók, kattintsanak ide!
Készítette: OperaCafé

Fotó: Nagy Attila

Nem 2022-ben járt először Budapesten, de míg korábban mindig vendégként jött ide, két és fél évvel ezelőtt egy teljesen más helyzetben, a Magyar Nemzeti Balett principáljaként kezdte a szezont. Izgult, félt? Milyen érzések voltak önben?

Bevallom, volt bennem bizonytalanság az az kapcsolatban, hogy elfogadnak-e, hogy jól fogom-e érezni magam. Nem volt könnyű meghozni a döntést, hogy elhagyjam Bécsset, ahol tizenhét évet töltöttem, és egy kicsit aggódtam, milyen lesz majd Budapesten. Abban, hogy igent mondtam Solymosi Tamás hívására, nem csupán az számított, hogy tetszett a repertoár, és izgalmas szerepeket kínált, mert a karrier csak egy szempont. Közrejátszott az is, hogy ismertem őt, Bécsben a *Coppéliában*, az *Anyeginben* táncoltunk együtt. Mindig nagyon tisztelte a partnereit, a kollégáit, felkészült volt, pontos, körültekintő. Feltételeztem, hogy balettigazgatóként sem változott meg a személyisége. Az egyik balettmesterünkkel dolgoztam Bécsben, ismertem Tanykpayeva Aliyát, Taran Dumitrut, tehát voltak emberek, akiknek a véleményére támaszkodhattam, de egyáltalán nem számítottam rá, hogy ilyen könnyű lesz a beilleszkedés. Ez az első pillanattól motivált és motivál azóta is. A Magyar Nemzeti Balettben ugyanis különlegesen jó a légkör, abszolút támogató a közeg, ami egyáltalán nem jellemző nemcsak a balettre, de a művészeti világra sem. Itt viszont mindig az az érzésem, hogy csapatként gondolunk egymásra, vagy még inkább úgy, mint egy százharmincegynéhány tagú hatalmas családra, amelybe a táncosok mellett a segítőinktől, a balettmestereken át az irodai kollégáig ugyanúgy beletartoznak.

Nem Solymosi Tamás az egyetlen magyar balettigazgató, aki komoly hatással volt a karrierjére.

Iffj. Harangozó Gyula az egyik legfontosabb ember a pályámon. A diplomavizsgámat látta Szentpéterváron, egy évvel később pedig, amikor Bécsben balettigazgató lett, meghívott szólolistának. Tizenkilenc évesen, neki köszönhetően álomszerűen indulhattam. Óriási lehetőségeket kaptam tőle, szinte az összes repertoáron levő főszerepet rám osztotta, még *A hattyúk tavát* is, amire egyáltalán nem számítottam, mert azt nálunk Oroszországban a nagyon magas, hosszú lábú balerináknak tartják fenn. Gyula komoly kihívások elé állított, mindig sokat kért, bár soha sem lehetetlent, így pedig rengeteget tanulhattam. És ebben az évadban ismét együtt dolgoztunk a *Coppéliában*. Az volt az első főszerepem Bécsben, és különleges élmény volt most újra átélni. Még az akkori korrekcióira is emlékeztem! Tizenkilenc évvel ezelőtt technikailag nagyon nehéznek éltem meg, a színpadon szinte csak a kivitelezésre koncentráltam, most viszont egyszerűen csak élveztem a táncot.

A márciusi *Manon* szintén egy újratalálkozás. Esetleg újrafelfedezés?

Biztos vagyok benne, hogy újabb árnyalatokat, újabb mélységeket fogok találni benne. *Manon* nagyon komplex szerep, olyan, mintha a három felvonásban három különböző embert látnánk. Az elsőben egy naiv fiatal lány, aki a felhőtlen boldogságot keresné Des Grieux oldalán. A másodikban egy előkelő nő, aki élvezzi az életet. A vagyon kemény, már-már arrogánssá teszi, de a szerelem ezt képes felülrini. A harmadik felvonás a veszteség, a remény, a beteljesületlenség, majd a tragédiáé. Először huszonegy évesen táncoltam, akkor csupán egy Júlia és egy Giselle állt mögöttem drámai szerepként, aztán pedig 2013-ban, már több tapasztalattal. Most, tizenkét év elteltével egészen más emberként térek vissza hozzá, akaratlanul is beleépítve a történetbe a saját privát és szakmai élettapasztalatomat.

Hattyúk tava, 2023 - Fotó: Nagy Attila

A diótörő, 2022 - Fotó: Kummer János

Egyébként emiatt is hálás vagyok Tamásnak, aki tiszteli a tapasztalatot. Feszített munkatempóban dolgozunk, amit nagyban könnyít, ha nem a nulláról kell kezdeni, ha valakinek van gyakorlata a testet-lelket igénybe vevő drámai szerepekben, ugyanakkor ez a helyzet engedi, hogy az adott kereteken belül minden feladatba magunkat is belevigyük. Ezt hatalmas ajándéknak élem meg, mert van benne Manon, és lesz benne *Bajadér*, amelyben eddig Gamzattit táncoltam, most pedig Nikia leszek, vagy itt benne *Spartacus* az előző évadban, szintén debütként, tehát a továbblépés, a fejlődés lehetőségét is megkaptam.

Egy-egy szerep esetében nem csupán a librettókra és a koreográfiára hagyatkozik, hanem nagyon komoly

kutatásokat végez, olvas, felvételeket néz. Miért fontos ez önnek?

Meg kell értenem a karakter minden motívációját, ami csak az alaplumból, az író szavai-iból lehetséges, a részletes jellemzésekből, személyiség- vagy környezetleírásokból, és nem ritkán azokról az apró, odavetett megjegyzésekből, a kisebb epizódokból, amelyek a librettóból kimaradnak. A felvételek pedig azért hasznosak, hogy lássam, mi az, ami a közönség számára is érthető, meggyőző, nem csupán üres gesztus.

Mondja, még mindig meglepődnek a rövid haján?

Egyre kevésbé. Sokan kérdezték, miért, volt, aki azt hitte, lázadás, de egészen egyszerű az ok: édesanyámnak mindig rövid haja volt, ami nekem nagyon tetszett. Először

Fotó: Nagy Attila

tizennégy éves koromban próbálkoztam, még a Vaganova Balettakadémiára jártam. Akkor előkaptam az ollót, és magamnak vágtam egy frizurát. El lehet képzelni, hogy sikerült. Ráadásul pechemre pont akkor kellett megcsináltatnom az első útlevelemet, és hát egy ilyen fotóval... Tizenegy évvel ezelőtt aztán „hivatalosan” is levágtam a hajam. Egy Achilles-ín szakadás után voltam, és ahogy a műtét után mankóval bicegtem ki a kórházból, arra gondoltam, itt az idő. Természetesen akkor már profi fodrászhoz mentem.

Ez nem okozott soha problémát a jelmeztervezőknek?

Parókéval mindent meg lehet oldani. Most egy picit hosszabb, és épp a Manon miatt, de ha lemennek az előadások, visszatérek a klasszikus pixie-hez.

Budapest a bázisa, innen utazik gálákra, vendégfellépésekre.

Igen, és ezért a lehetőségért megint csak nagyon hálás vagyok Tamásnak. A saját pályájáról tudja, hogy ezek a meghívások nemcsak motiválóak, de visszahatnak a társulatnál végzett munkára is. Az, hogy olyan koreográfusokkal találkozol, akikkel esetleg otthon nem dolgoznál, vagy vendégként olyan darabokat tanulsz be, amelyek a jelenlegi társulatodnál valami miatt épp nincsenek repertoáron, egyrészt motiváló, másrészt a szakmai fejlődés lehetőségét biztosítja, ebből pedig a hazai kollégák és nézők is profitálnak. És persze rendkívül inspiráló dolog új kultúrákat megismerni, új emberekkel találkozni, vagy épp régi ismerősökkel összefutni. Ez pozitív érzelmekkel, energiával tölt fel, és úgy jössz haza, hogy itthon is jól akarsz táncolni. ○

Beavatás Brittennel

Szerző: Pallós Tamás

Az *Angol100* évad speciális tematikájához kapcsolódva idén *a gyerekek is kapnak* egy új, nekik való programot. Benjamin Britten kifejezetten nekik szóló, illetve az ő közreműködésükre alapozó „szabadító operáját”, *A kis kéményseprőt* az MVM Pikoló Program részeként – az OPERA Gyermekkarának közreműködésével, Hajzer Nikolett vezényletével – Novák János rendező, csellóművész állítja színpadra az Eiffel Műhelyházban.

Mit gondol általában a „beavató” előadásokról?

Minden, művészettel foglalkozó ember általános törekvése, hogy bizonyos alkotásokat közelebb vigyen a fiatalokhoz. Az egyik módszer, hogy komplikált műveket leegyszerűsítsenek és áttekinthetőbb, könnyebben fogyasztható formában jelenítsenek meg számukra.

Britten kisoperája eleve gyerekeknek szól és nagyrészt gyerekek játsszák el. Egy biztos, rendezői szempontból az igényesség szintje nem lehet kisebb annál, mint amikor felnőttek számára készül egy előadás, vagy – mint jelen esetben – amikor különböző művészeti ágak képviselői próbálnak meg valamilyen közösen kidolgozott interpretációt létrehozni.

A megfontolásoknak „érzékinek” kell lenniük, vagyis hatniuk kell. Mi ugyanis a különböző hatásokon keresztül tudunk eljutni az ifjakhoz, nem felemelt ujjal, azt mondva: itt most valami nagyon fennkölt zajlik, tessék eszerint viselkedni. Sokkal inkább azt kell felmutatnunk, hogy mennyire izgalmas dologról van szó. A Kolibriban szerzett színházi tapasztalataim alapján ezt úgy fogalmaztam meg, hogy az emberiség tudása egy nagy kincsesláda, amelyben benne van mindaz, amit elődeink összegyűjtöttek és megőriztek számunkra. Ezekhez a kincsekhez akkor juthatunk hozzá, ha a ládához megtaláljuk a kulcsot. Az a feladatunk, hogy a meglelt értékeket, az egyes alkotásokat, műveket a lehető legmélyebb módon átélve, újjáteremtve adjuk tovább.

Köztudott önről, hogy nemcsak rendező, hanem zeneszerző és hangszeres előadó is. Hogyan viszonyul Brittenhez?

Britten zenei világa ismerős számomra, sok darabjával találkoztam az elmúlt évtizedekben. Csellistaként indultam el a pályán, hamar kijutottam Németországba, ahol alkalmmal nyílt többek között a Karl Richter-féle zenekarral is játszani. Oratóriumokat is megszólaltattunk, számos énekessel dolgoztunk együtt. Fokról fokra lettem beavató a zenei repertoárba. Ebből az előéletből fakad, hogy igényességre törekszem, és a rendelkezésemre álló zenei és rendezői tudást igyekszem a bemutatásra váró darab szolgálatába állítani.

Az eredeti Britten-mű, a *Játsszunk operát!* három részből áll. Gyerekek kitalálnak egy daljátékot, kiosztják a szerepeket, elpróbálják, majd előadják a kész darabot, a megmentésre váró kis kéményseprő történetét...

Nálunk is meglesz a keretjáték, de Horváth Péter egy új színpadi adaptációt írt, illetve, ahol szükség volt rá, újrarendelt szövegeket, hogy azok közelebb álljanak a mai, kortárs nyelvhez. Ez a szöveggönyv képezi az előadás alapját.

Korábbi operaházi rendezését, a *Szöktetés a szerájból* kamaraváltozatát 2016-ban a Királyi Lépcsőházban adták elő. A kis kéményseprő „nagyszínházi kiserelést” kap?

Az Eiffel Műhelyház Bánffy Miklós termében mutatjuk be. Matyi Ágota készítette a díszletet, és ő a jelmeztervező is. A díszlet mobil része megfordítható: egyfelől a téglafalat és a kéményt mutatja, amelybe főhősünk beszorul, a másik oldala pedig egy szobabelső a kandallóval. A kis kéményseprő látványvilága egyszerre lesz realiztikus és mesészerű. Két operaénekes mellett a darabot a Hajzer Nikolett vezette OPERA Gyermekkar tagjai játsszák el, akik nemcsak zeneileg képzettek, színpadi rutinnal is rendelkeznek. A közreműködők különböző korosztályból kerülnek ki, egy-két – eredetileg felnőttekre szabott – szerepet idősebb énekkarosok adnak elő. Embernagyságú bábok is lesznek az előadásban. Nagyszerű, zeneileg is felkészült művészek állnak rendelkezésre a Kolibri Színházból, amelyet több mint harminc éven át igazgattam. Ott a *Háry Jánoson* túl Mozart- és Haydn-operát is előadtunk úgy, hogy a bábosaink marionettel több szerepet is megjelenítettek, és – basszustól a tenorig, illetve alttól a koloratúrszopránig – több hangfajban el is énekeltek. Azt mondhatom, hogy minden szempontból ígéretesek A kis kéményseprő előjelei. Szándékaink szerint a zenei műveltség, a színpadkép, a díszlet és jelmez igényessége, a magával ragadó színészi játék egyaránt fontos tényező lesz. ○

A szabadság kettőssége

Szerző: Ur Máté

Májusban *először kerül az Operaház színpadára*

Gaetano Donizetti történelmi királydrámáinak egyik legfontosabb darabja, a *Stuart Mária*.

A három felvonásos opera rendezője Szabó Máté, a Miskolci Nemzeti Színház művészeti vezetője, aki nem először dolgozik a bel canto remekeivel. Az alkotás folyamatáról, zenei inspirációkról és az egyén szabadságáról is beszélgettünk.

Fotó: Emmer László

Sokrétű munkát végzel, de a zene, a zenés színház mindig is közel állt a szívedhez. Hogyan alakult ez így?

Tizenhárom éves voltam, amikor a gyakorlatban elkezdtem zenélni, egészen addig csak sóvárogtam. Úgy hozta a sors, hogy egy csodálatos zongoratanárnő mellé költöztünk, aki Kurtágon és Bartókon keresztül kezdett tanítani, kifejezetten személyre szabottan. Az évek alatt tulajdonképpen azt kellett visszafejtenem, mi az, ami bennem a zenével ennyire „enharmonikus” és hogyan lehet mindezt rendszerezni, majd értelmesen újrafogalmazni színházi értelemben.

Jelenleg a prózai vagy a zenés színház van nagyobb arányban jelen az életedben?

Az egy adottság, hogy sokkal kevesebb operai játszóhely van itthon, ennek megfelelően nem feltétlenül csupán a döntéseim tükre, hogy mi az, ami végül túlsúlyban van. Alapvetően a szó és a zene mind a fogalmazás eszközei, és mivel a kettő egyszerre jellemzi az operát, a műfaj vonzereje kétségtelenül hatalmas.

Tavasszal Donizetti *Stuart Mária* című operáját állítod színpadra, korábban pedig a másik Donizetti-operát, a *Lammermoori Luciát* vitted színre. Mi a kötődésed a szerzőhöz és a bel cantóhoz?

Annak ellenére, hogy a „szépénekülés” hagyományosan – némi ferdtéssel – néha mintha alibi lenne az énektechnika felmutatására, valójában kitűnő terep a súlyos, egészen a pszichoterápiáig fajuló események lélektani ábrázolására. A zenei „rendszerben történő vergődés” rendkívül alkalmas az örület, a szabadságvágy vagy akár a kitörési szenvedély kifejezésére, ahogyan például a Stuart esetében.

Mi annak a jelentősége, hogy a Stuart Mária most először kerül az Operaház színpadára?

Az, hogy a központban két szoprán van és hogy ez kellő – sőt, talán a várakozásokat is messze felülmúló – minőségben egyáltalán megszólalhat, önmagában különleges helyzetet teremt. Egy feszültséggel és szenvedéllyel teli univerzumot, amelyből kiordít az emberi szabadság kettőssége. A politikailag szabad karaktert belső konfliktusai és a döntéskényszer börtönzi be, míg a másik alak a fizikai rabsága ellenére a halálban kiteljesedő szabadságot éli meg. A halál általi autonómia áll szemben az élve eltemetettséggel. Ezek a mai társadalmat is mélyen feszítő kérdések.

A rendezői elveket tekintve hogyan jelenik meg mindez?

Adott a férfiak által teremtett világ, ami tulajdonképpen egy olyan relatív rendszerré transzformálódik, amelyben a szabadságot, a megtisztulásért és a megbékélésért folyik a küzdelem, aminek során az önmagunkkal való szembenézés válik kulcsmomentummá. Stuart Mária esetében valójában egy kikényszerített önreflexióról van szó. Az egyén még a legnagyobb ellenségével szemben is elveszti támadhatóságát, ha felvállalja, illetve szembenéz az önmaga által elkövetett bűnnel. Ez a mű egyszerre nagyvonalú és részletgazdag, az elképzelés pedig az ismert attribútumok mellett él a helyzetek abszurdításának megfelelő absztrakt elemekkel. Egy politikai labirintust látunk, amiben két fénylő alak keresi az utat egymáshoz és önmagához.

Hogy látod, vannak rád jellemző sajátosságok?

Meglehetősen nehéz kívülről tekinteni a munkáimra, de talán jellemző az igyekezet, hogy valódi kapcsolatok és helyzetek jöjjenek létre a műfajra jellemző keretek dacára, és talán

nem azok ellenére. Karinthy A *cirkusz* című novellájában leírtakhoz tudom hasonlítani, amelyben a pokoli kálvárián és különböző váratlan helyzetekben átvergődő gyermek végül egy végtelen létrán felmászva, annak tetején imbolyogva játszhatja el azt a művet, amiért eredetileg magával hozta a hegedűjét.

Hogyan vállalsz felkérést? Mindenevő vagy, vagy kell az érzelmi kötődés?

A prózai előadások esetében mindenképpen az utóbbi, az opera ellenben vonz, mélyen megrázkódtat ennek a műfajnak a léte, és ha utólag azt kell megfogalmazni egy műről, hogy az esetleg nem szolgálta hasznosan a színház jelenben érvényes feltételeit, tanulságnak mindenképpen hasznos, és így sohasem értelmetlen. Nemrég egy olyan, Ari-Nagy Barbarával közös librettóból készült operának volt az ősbemutatója a Miskolci Nemzeti Színházban, amelynek Cser Ádám írta a zenéjét és amely éppen az opera műfajáról szól: egy *Bajazzók*-előadás elkészítésének a körülményeiről, egy próbafolyamatról. A címe *Atelier*. Rést kívántunk nyitni azon a falon, ami az alkotót elválasztja a közönségtől.

Stuart Mária - Jelméztetv: Füzér Anni

Egy kicsit visszakanyarodva a Stuart Máriához, talán mondhatjuk, hogy nem ez a legismertebb Donizetti-opera. Okoz ez valamifajta nehézséget?

Egy opera színpadra állítása minden esetben felelősség. Akkor is, ha nagyon komoly előadói hagyományokkal rendelkező közönségkedvenc darabról van szó, és akkor is, ha egy, a hallgatóság számára valamiért kevésbé ismert, de az életmű tekintetében fajsúlyos alkotásról beszélünk. Miután Donizetti művei okozhatnak olykor déjá vu élményt, ez felidézhet elvárás reflexeket, de ennek a mumusával szembe kell nézni. Rá kell lelni, milyen erő mozgatja az aktuális dramaturgiát.

Lesz valamiféle kapcsolat az általad korábban színpadra álmódott Lammermoori Luciával?

Az mindenképpen, hogy abuzív autokráciára való reakciókat látunk, ugyanakkor a szerző által felvetett megoldandó kérdésekre adott válaszok remélhetőleg progresszivitást mutatnak.

Hogyan zajlik a munka? Csapatjátékos vagy?

A tervezőkkel és persze a karmesterrel közös gondolkodás eredményeként született meg az előadás világa. Rajna Martin a karmester. Antal Csaba és Füzér Anni a két tervező. Ez talán már önmagában is egy állítás. ○

Herend 200
HEREND PORCELÁN
TRADÍCIÓ-INNOVÁCIÓ

Viktória
H-8440 Herend, Kossuth Lajos utca 135.
Tel.: +3688 523 223

Porcelán Palota
H-1051 Budapest, Józsefnádortér 10-11.
Tel.: +3620 241 5736

Belvedere
H-1061 Budapest, Andrássy út 16.
Tel.: +361 374 0006

Hadik
H-1014 Budapest, Szentháromság utca 5.
Tel.: +361 225 1051

Befejezés újratöltve

Szerző: Böcs Annamária

Egy mozaikdarab a helyére kerül, bezárul a történet: A bajadér elveszett befejezésének rekonstrukciója készül az OPERÁ-ban. A júniusi bemutatót megelőző összetett művészi és alkotói folyamatról Mirzoyan Albert balettmester-koreográfust kérdeztük.

Fotó: Kummer János

Ez az előadás több szempontból is izgalmasnak ígérkezik. Hogyan építik fel ezt a nem mindennapi produkciót?

Solymosi Tamás ötlete nyomán kezdtük el a darab felújítását, amely lényegében rekonstrukciót jelent. Az Operaházban 2008-ban bemutatott *Bajadér*ből hiányzott a befejezés. A függöny lement, de a cselekmény befejezetlen maradt, holott Marius Petipa eredeti librettójában is volt negyedik szín. Mi most egy olyan változatot készítünk, amely nem ér véget az Árnyak birodalmában. Az én feladatomban az „elveszett” jelenetek színrevitele, a koncepció kialakítása, a koreográfia elkészítése saját ötleteim alapján, az eredeti librettó felhasználásával.

A tánc történetben van arra utaló információ, hogyan veszett el a negyedik szín? Egyáltalán, hogyan tud egy felvonás eltűnni?

Tisztában vagyunk az okokkal. Véletlenszerűen történt az orosz cári birodalom fennállásának idején, amikor a moszkvai Bolsoj Színháznak és a szentpétervári Mariinszkij Színháznak egyetlen igazgatója volt. A balettet először 1877-ben a Mariinszkijben adták elő, majd Alexander Gorsky balettmester elhatározása szerint 1904-ben a Bolsoj színházban is bemutatták. Csakhogy egyazon díszlettel dolgoztak, amit az egyik színházból a másikba vittek, vagyis Moszkvából Szentpétervárra oda-vissza. Az egyik ilyen utaztatás alkalmával egyszerűen lemaradt a negyedik felvonás kulisszája. A jegyeket azonban már eladták, így díszletek híján az utolsó rész nélkül adták elő a darabot. Az 1920-as évek történelmi eseményei végleg elmosták a negyedik színt. 1941-ben a balettet felújították, de továbbra is három felvonással.

Vagyis befejezetlen maradt, hiszen a darab nem teljes a három résszel.

Így van, számomra egészen oda nem illő volt a befejezés. Az Árnyak birodalma – amely lényegében egy hálósobából induló narkotikus álomjelenet – nagyon látványos, gyönyörű, de dramaturgiai és logikai szempontból nem zárja le a bajadér történetét. Pusztán egy delírium, amit Szolor ópiumfogyasztása hív életre. Ezt teszi helyre az a körülbelül tízenötperces záró felvonás, amelyben Níki mérgezését megbosszulják és a szerelmesei lelke egy pillanatra egyesül. A mostani produkcióban a harmadik felvonást szünet nélkül, függöny mögött zajló pár perces jelenetváltás után követi a zárórész.

A zene és a koreográfia hogyan pótolható ki úgy, hogy mindez illeszkedjen a többi felvonáshoz?

Mivel a librettón, vagyis az események leírásán kívül tánclépések nem maradtak fenn, az utolsó felvonást teljesen újrakoreografáltam. Petipa nyomvonalát követtem, klasszikus alapú tánctechnikát alkalmazva, a jelenet időbeli rövidsége jelentette erős korlátokat figyelembe véve. Zeneként Ludwig Minkus egy kevésbé ismert Petipa-műhöz készült kompozícióját választottam, ami egyedülállóvá teszi a Magyar Állami Operaház produkcióját európai kontextusban is, hiszen ehhez a részhez mindezidáig ezt a muzsikát senki sem használta fel. A színpadon egy monumentális indiai templom látható majd Rózsa István díszlettervező munkájaként, a csodálatos jelmezeket Rományi Nóra tervezi. Bizom benne, hogy a kiváló táncosokkal együtt sikerül majd elvarázsolni a közönséget! ◊

Közös utakon

Szerző: Filip Viktória

A színpad szeretete és a maximalizmus egyaránt jellemzi azt a két ifjú tehetséget, akik a Magyar Állami Operaház Kamaraművésze címet viselhetik a 2024/25-ös évadban. Bár Albert Zsófia balettnövendék, Kozlova Polína pedig gyermekkari tag, mindkettejüket a tánc és a zene iránti szenvedély hozta a dalszínházba.

○ Csillagóra Gála, 2024 - Fotó: Nagy Attila

Olgának és Kirejko Dmitrij Taraszovicsnak nagyon sokat köszönhetek. Három év alatt ilyen szintre eljutni mással nem lett volna lehetséges. Amikor bekerültem, a többiek már évek óta balettoztak, én pedig a pozíciókat is alig ismertem, de sokat foglalkoztak velem, így hamar utolértem a társaimat” – mondja Zsófia.

Maximalizmusának is köszönhetően olyan gyorsan haladt, hogy a szeptemberi kezdés után decemberben már *A diótörő* egyik epizódjában szerepelhetett az Operaház színpadán, sőt, versenyekre is eljutott. Legutóbbi eredménye az, hogy bekerült a top12-be a tavaly rendezett Youth America Grand Prix-n. „Aki versenyen indul, sok plusz órát kap, ami nagyon meglátszik a táncstudáson. A versenyidőszak ugyan stresszes, de amikor ott állok a színpad mögött, és azt konferálják angolul, hogy a Magyar Nemzeti Balettintézet növendéke következik, az hatalmas érzés! A hazámat és ezt a neves, 140 éves múltra visszatekintő intézményt, a Magyar Állami Operaházat egyszerre képviselem” – meséli Zsófia.

A tanulás is fontos számára, az orvosi vagy a gyógytornászi pálya is vonzza, de most a balett tölti ki a mindennapjait. Előadásokat is szívesen néz, különösen amelyekben Melnyik Tatyjana vagy Lee Soobin szerepel. Ő maga azért szeret táncolni, mert ki tudja fejezni a gondolatait, az érzéseit, a tánc felszabadítja, ez a díj pedig egy visszajelzés arról, hogy jó úton jár. „Mindenki egyéniség. A legfontosabb, hogy úgy kell táncolni, ahogyan te szeretnéd, ahogyan te gondold” – mutat rá. A kérdésre, miszerint hogyan lehetne meggyőzni minél több fiatalt arról, hogy OPERÁ-ba járjon, Zsófia határozottan kijelenti: „Csak egyetlen előadásra jöjjenek el, azonnal rájönnek mennyire remek dolog ez! Az MNBI számára készült gyerekkaraboknál (*KisCsipke*, *KisHattyúk tava*, *KisKalóz*) például van mesélő, csillogó jelmezek, szép zenék, előadás után

a nézők odajöhetnek hozzánk, fellépőkhöz – minden adott ahhoz, hogy sokakat megfogjon a balett varázsa. Mi is örömmel vesszünk részt ezekben a produkciókban, mert tudjuk, hogy van miért gyakorolni, és színpadon állni leírhatatlanul jó” – meséli a növendék.

Teljes mértékben osztja ezt a nézetet Kozlova Polína, aki már tíz éve tagja az OPERA Gyermekkarának. Ő is szeret táncolni, kezdetben maga is balettozott, és szülei épp egy balettórától hazafelé menet lettek figyelmesek a kórus felhívására. „Számomra a színpad az első. Az általános iskola első osztályától kezdve énekeltem az OPERÁ-ban és folytattam a tánc tanulmányaimat is: balettoztam, musical- és modern táncot, szettepet tanultam, jelenleg a hiphoppal foglalkozom. Jövőre érettségizem, utána musical szakra szeretnék jelentkezni Angliába, mert a londoni színházi kultúra különösen vonz” – mondja lelkesen.

Ahhoz, hogy idáig eljusson, fontos lépés volt a Gyermekkar: formálta a személyiségét, és mivel az idő jó részét nagyobb gyerekek között töltötte, érettebb elképzeléssel rendelkezik a világról. „A társaim és a vezetők utat mutattak abban, hogy hogyan viselkedjek különböző szituációkban, hogyan kommunikáljak, hogyan alakíthatom a kapcsolataimat. Hajzer Nikolett karigazgató és Breinich Beáta karnagy asszisztens mindig barátságosak és segítőkészek voltak, egyfajta mentorként tekintek rájuk” – mondja Polína.

A gyermekkari munka hozadéka, hogy olyan színpadi rutinra tett szert, hogy a lámpaláz elkerüli, valamint pár perc alatt képes megtanulni új szövegeket, dalokat, szöveget. Ezen felül pedig koreográf is, *A makrancos királylány* például az ő nevéhez fűződik. „Hajzer Nikolett és az előadás rendezője, Aczél András ötlete volt, hogy miért ne készíthetné egy gyermekkari tag az eleve gyermekeknek szánt opera koreográfiáját.

Min múlhat egy karrier? Albert Zsófia sokat tudna mesélni erről, hiszen egy hajszálon múlt, hogy bekerült a balett világába. A családi legendárium szerint ugyan még mielőtt járt volna tudott volna, úgy mozogott a zenére, később hegedülni, furulyázni, zongorázni is tanult, RG és hip-hop órákra járt, de már elmúlt tizenegy éves, amikor külföldről hazatérve sportot és művészetet ötvöző elfoglaltságot kerestek számára. Édesanyja, Albert Enikő nyár elején látta meg a Magyar Nemzeti Balettintézet online hirdetését, így a pótfelvételeire tudtak eljőni, és bár Zsófia a legfelső korhatárt súrolta, a mesterek meglátták

benne a tehetséget és egyből a második évfolyamra irányították. „Amikor ősszel kézhez kaptuk az órarendet, akkor szembesültünk vele, hogy ez nem valamiféle hobbi: a balettozás egy életmód. Az egész család összefogására szükség van ahhoz, hogy Zsófi minden hová odaérjen, de azt tapasztalom, hogy jó környezetbe került, és ez megnyugtató egy szülő számára” – mondja Enikő.

A friss balettnövendéknek az első hét után olyan izomlása lett, hogy abba akarta hagyni a táncot, de szülei és tanárai biztatására nem adta fel. „A mestereimnek, Chernakova

Mit gondol Albert Zsófia az egy-egy produkcióra való felkészülésről, a feladatokról és melyek a legfontosabb motivációi? Videókból kiderül. Készítette: OperaCafé

AZS

○ KisHattyúk tava 2025, a képen Albert Zsófia Enikő - Fotó: Berecz Valter

Örömmel vettem a felkérést, mert voltak ötleteim, amelyeket a társaimmal való kölcsönös tiszteletre és a személyiségemből fakadó vezetői attitűdre építve szépen meg tudunk valósítani” - meséli Polína, aki szabadidejében szívesen néz előadásokat az OPERÁ-ban, múzeumba jár, olvas vagy zenét hallgat: Anna Netrebko az egyik kedvence, a musicalek közül pedig a *Wicked* és a *Hamilton*.

Mint ifjú művészt, nem hagyja hidegen a social media világa, a Gyermekkar megjelenéseit is segítette ezeken a felületeken. Véleménye szerint ez a kulcs az új generációhoz: „A színpadon álló szereplő és a nézőtérben ülők között nagy a fizikai távolság, a social medián keresztül pedig szembe találhatjuk magunkat a nagy művészekkel. Szerintem így lehet szó szerint közel hozni a fiatalokat az opera és a balett műfajához. Többekről tudok, akik azért jöttek el egy-egy előadásra, mert látták ezeket az anyagokat és felkeltette az érdeklődésüket.”

A kamaraművészi díjra az elmúlt tíz év lezárásaként tekint, egyben úgy érzi, kézzelfoghatóvá vált a munkája eredménye - de az operai búcsú pillanata még nem jött el. „Többet voltam a Gyermekkar próbáin és az OPERA színpadain, mint az iskolapadban, nem hinném, hogy valaha is el tudnék szakadni innen. És bár a korom miatt már kevesebbet veszek részt a kórus munkájában, inkább szólószerepekben lépek fel, bármikor szívesen jövök énekelni, akár A diótörőről, akár más feladatról van szó” - mondja Polína, aki a terveiről is mesélt: „Ha elvégeztem az iskoláimat, és a musicalszínházi karrieremet is befutottam, szeretnék egy musicaliskolát alapítani itthon, hogy minél többeknek adhassam át a zene, az éneklés és a színpad szeretetét.” ○

○ Csillagóra Gála, 2024 - Fotó: Nagy Attila

Kozlova Polína nem csak gyermekkar tagként remekel. Első koreográfusi munkájáról ebben a videóban mesél. Készítette: OperaCafé

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Charles Gounod FAUST

Opera öt felvonásban, francia nyelven,
magyar, angol és francia felirattal

Rendező **MICHAŁ ZNANIECKI**
Koreográfus **VENEKEI MARIANNA**

Faust **ANDREI DANILOV**
Margit **SÁFÁR ORSOLYA, MEGYIMÓRE CZ ILDIKÓ**
Mefisztó **KÁLMÁN PÉTER, BRETZ GÁBOR**
Valentin **HAJA ZSOLT**
Siebel **KÁLNAY ZSÓFIA**

Karmester **KOVÁCS JÁNOS**

Közreműködik
**A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA
ÉS ÉNEKKARA**

2025. MÁRCIUS 29-TŐL, OPERAHÁZ

Májusi áriaeső

Szerző: Jászay Tamás

A nyár kapujában két héten belül *két nagyszerű szólókoncertet* is hallhatunk az OPERA jóvoltából: a *Sztárestek zongorával* sorozatában ezúttal a német basszust, Georg Zeppenfeldet és az amerikai koloratúr mezzoszopránt, Joyce DiDonatót köszöntjük.

Georg Zeppenfeld legutóbb azzal hívta fel magára a komolyzenei újságírók figyelmét, hogy 2023-ban tizenhét, 2024-ben pedig tizenegy estén énekelt a *Parsifal*, a *Trisztán és Izolda*, *A walkür*, illetve *A bolygó hollandi* basszus szerepeit, vagyis Gurnemanzot, Marke királyt, Hundingot és Dalandot Bayreuthban. (Nem spoiler, mert már bejelentették: idén Gurnemanz és Hans Sachs szerepe várja.)

Amikor arról kérdezték, mennyire kimerítő mindez, azt válaszolta, hogy amikor az újabb megkeresések érkeztek, a naptárját nézve leginkább azon tűnődött, mindezt időben hogyan lehet összehozni. De azért Bayreuth úgy másfél évtizede mégis csak a legfontosabb

Zeppenfeldnek: elárulta, hogy a kávéházban a világ legjobb basszistáival tud találkozni és beszélgetni...

Az alig húszezres lélekszámú szülővárostól, a szépséges természeti környezetben fekvő, leginkább fémiparából élő Atterdorftól elég messze fekszik Bayreuth, de persze nem csak földrajzi értelemben. Mielőtt ösztöndíjjal sikerült továbbtanulnia, Georg Zeppenfeld a városka férfikórusában énekelt. Egy nemrég megjelent interjúban azt mondja: ha majd visszavonul, szeretne újra kórustag lenni, mert hiányoznak azok a baráti kapcsolatok, az a kötődés, ami ott még megvolt.

Először pedagógusnak készült, zene- és némettanári diplomája is van, de már a főiskola mellett Detmold és Köln városában kitarótanult, hogy koncert- és operaénekes lehessen. A most ötvenöt éves művész saját bevallása szerint huszonegy éves korában abszolválta első valódi énekóráját. Sok helyen beszélt arról, hogy az otthonról hozott, veszfáliai dialektus külön odafigyelést igényelt tőle és hangképző mestereitől is: „Amikor néhány napot gyerekkorom helyszínén töltök, visszatér a nyelvjárás: ettől érzem magam igazán otthon” – mondja.

2001 óta a rangos drezdai Semperoper Zeppenfeld művészi otthona, ahol 2015-ben kamaraénekesnek nevezték ki. Drezda az a kályha, ahová mindig vissza lehet térni, de a meghívások messzi országokba is elcsábították a jeles basszust: Berlin, New York, London, Zürich, Bécs közönsége is jól ismeri a nevét, és persze ne felejtsük ki Salzburgot sem, ahol rendszeres fellépő az ünnepi játékokon.

Wagner mellett Verdi a másik nagy szerelem, de emellett sokszor éneklé Sarastrót (*A varázsfuvola*), Roccót (*Fidelio*), Raimondót (*Lammermoori Lucia*), Gremint (*Anyegin*), vagy Arkelt (*Pelléas és Mélisande*) is. Amikor szerepideájáról kérdezték egy interjúban, azt mondta, hogy a tragikus alakokat jobban kedveli azokkal szemben, akik megnevetetik a nézőt: „Megtanultam, hogyan legyek a színpadon gonosztevő. Bevallom, ez elsőre nem feltétlenül jött természetesen...”

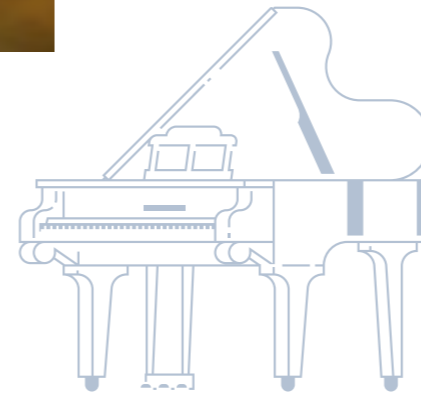
Bár korántsem kizárólag a német operadalom szerepeit éneklé, az évtizedek során mintha mégis azok kerülőnének túlsúlyba a mérlegen. Egy beszélgetésben rámutatott, hogy a német operaházak részéről igenis létezik az az elvárás, hogy az énekesek elsősorban anyanyelvükön énekeljenek, pedig ő nagyon szívesen kirándul olasz, francia és más nyelvterületekre is.

Ez utóbbi bőségesen megadatott a május végén újra Magyarországon fellépő amerikai koloratúr mezzoszopránnak, Joyce DiDonatónak is. És bár egy óceán választja el őket, meglepő módon a párhuzamok nem érnek itt véget a két énekes között. Szinte azonos életkorok mellett az opera- és koncertszínpadoktól távol eső kezdet is megegyezik: köztudott, hogy DiDonato egy kis kansasi településről, Prairie Village-ből érkezett a nagy operaházakba. Népes családján belül a művészettel a legszorosabb kapcsolatot egyik nővére ápolta, aki a helyi katolikus iskolában éneket tanított. DiDonato később musicalekben lépett fel, majd – újabb párhuzam Georg Zeppenfelddel – az énektanári hivatás mellett tette le voksát.

A többi ma már legenda: 1990-ben a *Don Giovanni* egy felvételét hallotta a rádióban, ami elvarázsolta. Amikor később arról kérdezték, hogy nem lett volna-e jobb, ha már kezdetől egy nagy presztízsű zenészképző intézménybe jár, így felelt: „Ha a Juilliardon tanultam volna zenét, egy ilyen típusú találkozás sosem jött volna létre.”

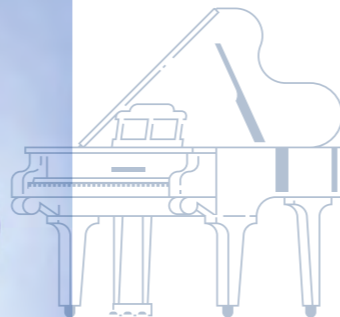
A philadelphiai Academy of Vocal Arts következett, ahol saját bevallása szerint nem tartozott a sztárok közé. Rengeteget kellett dolgoznia például az olasz és a francia kiejtésén... 1995 az áttörés éve: a Santa Fe-i Operában változatos feladatok sora várja, hiszen énekel a kórusban, kap kisebb szerepeket, de valódi főszerepeket is. A Houston Grand Operában egy tanárával közösen hangképzési technikáját az alapoktól építik újra.

Joyce DiDonato közvetlen, szókimondó művész: egy 2016-os interjúban nyíltan beszélt arról, hogy a kilencvenes évek második felében volt egy időszak, ami igazán rossz volt. Minden korábbi technikájától el kellett búcsúznia, de később belátta, hogy ez volt a lehető legjobb dolog, ami vele történhetett. Az elismerések nem is késtek: amerikai

Fotó: Sergi Jasanada

énekversenyeken szerez hírnevet és díjakat. A Plácido Domingo által alapított Operalia énekversenyen 1998-ban második helyezést ért el.

A kései kezdés ellenére az izgalmas, új tehetség híre gyorsan terjedt. Amikor a Párizsi Opera felkérte, hogy énekelje *A sevillai borbély* Rosináját, hirtelen más intézmények is érdeklődni kezdtek iránta. 2001-ben Rossini *Hamupipőkéjének* címszerepével mutatkozott be a Scalában, osztatlan sikert aratva. 2005-ben a *Figaro házasságában* debütált a New York-i Metropolitanban.

Gazdag pályájára tekintve feltűnő, hogy a negyvenes éveitől szinte elhagyja emblematikusnak tekinthető, imént említett szerepeit. Komoly, súlyos alakok iránt érdeklődik: 2012

tavaszán Stuart Máriát énekelte Houstonban, majd 2013 januárjában a Metben is. Elmondása szerint ez a feladat igazi próbatétel volt számára: „A legtöbb korábbi szerepemnél egy ponton úgy éreztem, hogy megvan a dolog, ez viszont folyamatos kihívást jelent. Ráadásul ikonikus primadonna szerep: ha sikeres vagyok benne, az egy másik kategóriába helyez a kollégáim között is.”

Joyce DiDonato pedig nem pihen: imádjá a koncertszituációt, a legnevesebb operaházak visszatérő vendége, sok tucat rangos szakmai díjjal büszkélkedhet, mesterkurzusokat tart, lemezfelvételeket készít, emellett a zene erejével támogatja a rászorulókat. Messziről indult, hosszú utat tett meg, de nyugodt lélekkel mondhatja, hogy megérkezett. ○

Március idusán

Nemzeti ünnepünk alkalmából rangos, állami díjakat adtak át. Az elismertek illusztris listáján az OPERA számos művésze, alkotója és munkatársa is szerepel.

Fotó: Emmer László

Kossuth-díjban részesült Solymosi Tamás Harangozó Gyula-díjas táncművész, koreográfus, a nagy nemzetközi elismertségű szólótáncosi pályája és grandiózus koreográfiái, valamint a Magyar Nemzeti Balett (MNB) balettigazgatójaként az együttes jó hírnevét erősítő, eredményes vezetői és balettmesteri tevékenységéért. A kiváló és érdemes művész 2011-től megbízott, 2013-tól kinevezett balettigazgatóként vezeti az MNB munkáját. Tevékenysége során a társulat műsorkészletét teljesen megújította, a hagyományos magyar balettprodukciók mellett helyet kapott benne a balettirodalom szinte minden nagy klasszikus darabja, valamint a legjelentősebb modern művek is sorra kerülnek fel a repertoárra. Az együtteshez rendszeresen meghívja a legnívósabb külföldi balettmestereket, alkotóként pedig olyan sikerdarabok társzkoreográfusa, mint *A diótörő*, *A kalóz* és a *Paquita-szvit*, valamint ő jegyzi a 2022-ben bemutatott *Hunyadi László* című operaprodukció táncbetéteit. 2016-ban alapította meg az Operaházon belül a Magyar Nemzeti Balettintézetet, amelynek növendékei több balettprodukcióban is színpadra lépnek.

Szintén Kossuth-díjat vehetett át Fried Péter, Liszt Ferenc-díjas operaénekes is, akinek ily módon ismerték el a barokk klasszikusoktól a kortárs zeneművekig terjedő repertoár jellemzőit, világszerte sikereket arató opera-, oratórium- és hangversenyénekesi pályáját, valamint a 20. századi és kortárs magyar zeneszerzők műveinek bemutatása iránt elkötelezett művészi és oktatómunkáját.

Kiemelkedő zenei előadóművészeti tevékenysége elismeréseként Liszt Ferenc-díjat kapott Bogányi Tibor karmester, rendező. Magas színvonalú munkája, példamutató tevékenysége elismeréseként Bokor Jutta operaénekes, a Rákoshegyi Bartók Zeneház Közalapítvány kuratóriumi elnöke Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetését, míg Földvári László grafikus, a Magyar Állami Operaház jelmezfestője Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat elismerést vehetett át. ○

Fotó: Berecz Zoltán

Fotó: Pannon Filharmonikusok

Fotó: Nagy Attila

Biztos szakértelem az üvegfal mögött

Szerző: Várhegyi András

Szüksége lenne egy kiváló minőségű hangfelvételre? Ha hiszi, ha nem, az OPERA szolgáltatásai között *erre is talál megoldást!* Sorozatunk előző részeiben olvasóink megismerhették az OPERA jelmez- és hangszerkölszönzési tevékenységét, ezúttal pedig a hangstúdió bérlési lehetőségének részleteit vázoljuk fel.

Fotó: Lukovszki István

Fotó: Kummer János

Az Eiffel Műhelyház néhány évvel ezelőtti átadása révén professzionális körülmények között készülhetnek hangfelvételek az itt található Fricsay Stúdióban, amely Fricsay Ferenc után kapta a nevét. A 20. század második felének egyik legismertebb és nemzetközileg legmagasabban jegyzett magyar karmestere az Operaházban és az Erkel Színházban 111 előadást vezényelt, és a hangrögzítés iránt is rendkívül elkötelezett volt. Régióta nagy szüksége volt az intézménynek egy olyan stúdióképességű zeneteremre, ahol nemcsak zenekari próbákat tarthatnak, hanem egy egész szimfonikus zenekar és énekkar jelenlétében tudnak felvételeket készíteni.

Magyarország legnagyobb alapterületű hangstúdiója jött létre, amelynek első éles rögzítése a világhírű tenor-bariton, Plácido Domingo vezényletével készült, aki egy további lemez megszületésénél is közreműködött. A terem akusztikáját Arató Éva tervezte, a látványos hangterelő elemek különböző méretű csonka gúlákból állnak, amelyeket az OPERA saját műhelyei készítettek. „Nem tompa és nem is túl visszhangos; ahogy egy zenész kifejezte: amikor játszik, úgy érzi, nincs egyedül ebben a térben” – jellemezte a stúdiót Kondás Ferenc, az Operaház egykori hangmérnöke, akinek elképzeléseit dicséri a végső kialakítás. „Az évek során több apró módosítást is végrehajtottunk, hogy a stúdió képes legyen megfelelni a felmerülő igényeknek” – ezt már Kertész Bencétől tudhatjuk meg, aki 2016-ban érkezett a dalszínházhoz, jelenleg pedig az intézmény hangtárának vezetője. Az itt dolgozó szakemberek feladata az előadások technikai kiszolgálása a színpadon, továbbá a Fricsay Stúdió teljes hangrögzítési folyamatának irányítása.

A stúdió kulcsszerepet játszik az OPERA azon törekvésében, hogy minden előadásból készüljön stúdiófelvétel. „Az elmúlt időszakban olyan darabokat vettünk fel, mint a *Traviata*, A

denevér, a *Magyar karácsony* vagy a *Falstaff*” – avat be a stúdióban folyó munkába Kertész Bence. A készülő produkciók zavartalan kiszolgálása természetesen kiemelt szempont, ezért a stúdióhasználati kapacitást is ehhez igazítják, azonban így is folyamatosan gyarapszik a külsős partnerek és projektek száma.

A Fricsay Stúdió szinte bármilyen felmerülő igényt ki tud szolgálni az egyszemélyes vagy hangszeres rögzítéstől kezdve a kórusműveken át az előadásszerű produkciókig. Amennyiben valaki itt szeretne felvételeket készíteni, többféle megoldás közül választhat. Azon kívül, hogy a stúdió egy olyan patinás intézmény háttértámogatását élvezheti, mint az OPERA, az egyik legnagyobb vonzerjét kiváló adottságai jelentik: a tágas belső tér remek akusztikával és professzionális felszereltséggel párosul. Emellett az Eiffel Műhelyház elhelyezkedése is előnyös: könnyen megközelíthető, a zöld környezet pedig lehetőséget nyújt a felvételek szünetében a szabadban való pihenésre.

Van, aki saját hangmérnökkel érkezik, ilyenkor a stúdió elsősorban a technikai hátteret biztosítja. „Mások viszont csak egy ötlettel fordulnak hozzánk – például egy zongora-ének duett rögzítésére –, ebben az esetben végigkísérjük őket a teljes folyamaton, segítünk a leginkább odaillő technikai megoldások kiválasztásában, de szükség esetén tanácsot adunk a megfelelő mikrofonhasználatra is” – vázolja a lehetőségeket a hangtárvezető.

A stúdió a gépeken futó szoftverek terén is a legjobb minőségre törekszik, így a legmagasabb technikai szinten történhet a rögzítés. Az utómunka folyamata mindig egyedi megállapodás mentén alakul ki. „Az elkészült anyagot átbeszéljük a megrendelővel, és amennyiben változtatna valamin, az elképzeléseinek megfelelően módosítjuk a felvételt, hogy a lehető legjobb végeredmény szülessen” – tudjuk meg.

Ha kíváncsiak arra, hogyan épült a Fricsay stúdió és hogyan alakították ki páratlan akusztikáját, kattintsanak ide! Készítette: OperaCafé

A Fricsay Stúdió árait a piacot figyelembe véve alakították ki. „Mivel egy közintézmény keretein belül működünk, az áraink a hasonló felszereltségű magánstúdiókhöz képest kedvezőbbek lehetnek, miközben világszínvonalú technikai hátteret biztosítunk a bérlőink számára” – emeli ki Kertész Bence. Az árképzés három különböző csomagra épül, amelyek eltérő felszereltségi szinteket kínálnak. A legkisebb csomag 12-16 csatornáig biztosít rögzítési lehetőséget, így elsősorban a kisebb produkciók számára lehet ideális. A közepes csomag ennél nagyobb kapacitást nyújt, míg a legnagyobb csomag számos extra szolgáltatást is tartalmaz, mint például a zenekar minden tagja számára biztosított metronómot vagy fejhallgatókat. A csomagok kialakításának az volt a célja, hogy azok is költséghatékony megoldást találjanak, akiknek csak kisebb léptékű felvételekre van szükségük, és ne kelljen a stúdió teljes apparátusát kibérelniük. Előfordulhat olyan is, hogy csak a technikai helyiséget veszi igénybe valaki, erre olyankor lehet szükség, ha a felvétel külső helyszínen történt, és csak az utómunka zajlik a stúdió eszközein.

Emellett lehetőség van egyéni árképzésre is: „tartós bérlés esetén személyre szabott árajánlatot készítünk, de speciális igényű produkcióhoz is meghatározható egyedi díj-szabás” – jegyzi meg Kertész Bence, aki az OPERA honlapján található elektronikus címen várja az érdeklődő megkereséseket.

Végül szót kell még ejtenünk a Fricsay Stúdió egy másik erősségéről is, amely maga az itt működő szakembergárda. „A stúdiót főhangosítóként Horváth Tamás vezeti, aki jelentős tapasztalattal rendelkezik a felvételkészítés területén. Szakmailag kiváló, és mindemellett rendkívül segítőkész” – jellemzi kollégáját a hangtár vezetője. A stúdióban dolgozó többi szakember is hasonlóan elhivatott és barátságos, ami meghatározza az ott folyó munka alaphangulatát. „Fontosnak tartjuk, hogy a szakmai tudás mellett az emberi tényezők is érvényesüljenek, hiszen a megfelelő csapatmunka mindig jobb eredményt hoz, mint a pusztán mechanikus feladatvégzés.”

Fotó: Lukovszki István

Fotó: Lukovszki István

JÁTÉK

Folytatódik az Opera Magazin nyereményjátéka. A megfejtéseket 2025. május 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolók között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a 2024/25-ös évad valamelyik előadására. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámban olvashatják.

1. Honnan lehet egy-egy szerep motivációját még alaposabban megismerni a Magyar Nemzeti Balett principálja, Yakovleva Maria szerint?
2. Milyen két világ egyesül a Novák János színre vitelében megvalósuló Britten: *A kis kéményseprő* című produkció látványában?
3. Melyik legendás balett-előadás elveszett finálóját rekonstruálja Mirzoyan Albert koreográfus-balettmeister?
4. Milyen jelenségek és hangulati elemek ihlették meg Samuel Barber amerikai zenszerzőt az angol Matthew Wild *Dover Beach* című költeményében? (Kérjük, minimum hármat nevezzenek meg!)
5. Milyen hangfajban hallhatta énekelni Környei Bélát az előző század fordulójának közönsége?

Előző számunk megfejtései: 1. színészként / színpadi szempontból; 2. mozgás, tánc; 3. ellentétek / kontrasztok; 4. Abdelazer-szvit; 5. Mayerling

A téli lap nyertesei: Bondor Ferenc, Csomor Piroska, Marsal Mária, Pásztor Judit, Rozsnyai Gábor

A részvétellel Ön hozzájárul személyes adatai kezeléséhez, amelyről az OPERA a Játékszabályzat mellett a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon nyújt tájékoztatást.

„A semmiből jött, végül mindent vitt”

Szerző: Ménes Márta

Zongoristának készült, közben rézfúvós hangszereken is játszott, végül az ütőhangszereknél kötött ki. Maros Ádám timpaniművésszel egyebek mellett arról beszélgettünk, miért tekinthető *az üstdob a zenekar fundamentumának*, miben lehet elfáradni Verdi *Otello*ját játszva, és az is kiderül, mi köze van mindennek a jazzhez.

○ Aranykor - Angol elegancia hangverseny, 2025 - Fotó: Berecz Valter

○ A Sheikh Jaber Al-Ahmad Kulturális Centerben, az OPERA kuvaiti turnéján, 2020 - Fotó: Ujj Tibor

Zongoristának készült. Mikor jött a váltás?

Általános iskolás koromban zongorázni tanultam, de elkezdtem trombitálni is, amin öt-hat évig játszottam, az ütőhangszereket pedig tizenhárom éves koromban harmadik hangszereket vettem fel. A semmiből jött, végül mindent vitt. Zenész családban nevelkedtem, édesapám maga is zenekari zenész, kürtművész volt, a trombita az ő sugallatára került a látóterembe. Az ütőhangszereket nem volt ilyenfajta előzménye, az egyszerűen csak bevillant. A váltás viszonylag könnyen ment, mert a zeneelmélet, a szolfézs már mind ott volt a fejemben, a technika, az ütőfogás, a hangszereken való játék azonban már nem ment ilyen gyorsan.

Az ütőhangszereknél hamarabb jön a sikerélmény? A hallgatható hegedűjátékig például elég göröngyös út vezet, az ütősöknél ez talán másképp van.

Mindenképp gyorsabban lehet eredményt elérni, hiszen olyan hangszerről van szó, amit könnyebb megszólaltatni, azonban a mesterfokon való elsajátítása annál nehezebb. Én magam is azt szoktam tanácsolni azoknak a szülőknek, akik a gyerekük zenei tanításánál gondolkodnak, hogy kezdjenek a dobolással, vagy más ütőhangszerrel, hiszen hamar élvezhető a játék. Ha megmarad a kitartás, a gyermek rájön, hogy a lehető legérdekesebb és legsokszínűbb hangszercsaládot választották.

A timpanizás homályos folt lehet: nem biztos, hogy mindenki ismeri ezt a hangszert, ráadásul még mindig él az a konnotáció, hogy az ütősök „háttéremberek”, ők azok, akik mindig takarásban vannak. A szerepük viszont egyáltalán nem elhanyagolható, fogalmazhatnánk úgy is, hogy ez a hangszer a zenekar fundamentuma.

Örülök, hogy ezt mondja! Sajnos valóban nem mindig világos a szerepünk, őszintén szólva nem tudom, miért. Valóban hátul ülünk, sokszor takarásban, akár percekig keresztül feladat nélkül, de amikor megszólal az üstdob, egyből a helyére kerül minden. Ez a hangszer ugyanis helyre rakhatja a zenekart, hogyha éppen izeg-mozog a játék, ugyanakkor el is viheti az erdőbe... Itthon elsősorban egyfajta biztos és lényeges alapként, külföldön pedig inkább reprezentatív szereplőként kezelik a timpanistákat, hiszen ez egy olyan kardinális hangszer, amely nagy feltűnést tud kelteni egy szólóval, de persze azzal is, ha netán kimarad egy fontos belépés (nevet). Intelligens, megfelelő játék esetén természetesnek hat, belesimul a gépezetbe, épp ezért a reflektorfény nem a mi hangszereinkre irányul. Ettől még a zenekar lelke.

Ön szerint mitől válik valaki jó ütőssé? Míg egy fúvósnál elérendő cél a minél tökéletesebb hangszín, addig egy ütőhangszeresnél melyek azok a szintek, amelyeket jó, ha megugrik?

Egyrészt az már komoly eredmény, ha bele tud simulni a zenekari hangzásba. Másrészt egy üstdobnak vagy bármilyen ütőhangszernek kétfajta szerepe lehet a zenekari játékban: kísér és színez vagy zenei és ritmikai alapot adva titkon vezeti a zenekart. Az egyik leggyakoribb feladatunk a ritmusjátás, amire a legtöbb ütőhangszer született, ezek általában kis színeket, effekteket jelentenek. Nemzetiségi táncok, például a spanyol esetében egy kasztanyetta, a kínaiában egy kis harangjáték, netán gong az, ami igazán meg tudja adni a zene karakterét. Másrészt dallamjáték hangszerekről van szó, és itt nem feltétlenül a xilofonra vagy a harangjátékra gondolok. Az üstdob is hangolható, és sokszor nemcsak kettő van az Operaház zenekari árkában, hanem akár négy, öt vagy hat is, amikkel már egészen fülbemászó

ÉLETMÓD

dallamokat lehet lejátszani. Attitűdben egy üstdobosnál mindenképpen fontos, hogy tudja, érezze, mikor kell kísérnie a zenekart, mikor kell belesimulnia a közös hangzásba, esetleg mikor kell a hátán elvinnie az egészet.

Mindig érdekes kérdés, és okozhat meglepetéseket, hogy milyen zenét hallgat egy komolyzenész. Van olyan műfaj, amit nagyon szeret és távol esik a klasszikus zenétől?

Bőven! Leginkább a jazz, ami meghatározó az életemben a komolyzene és az opera műfaja mellett. De fiatalabb koromban doboltam egy metálenekarban is, elég komolyan, hiszen európai tehetségkutatókon vettünk részt, egy ideig szárnyaltunk is, utána viszont választanom kellett. Nem volt kérdés, hogy melyik irányba megyek tovább. Egy időben, amikor rengeteget sportoltam, az elektronikus zene is az életem részévé vált. Kell, hogy az ember néha kikacsintson. Azt gondolom, úgy lehet valaki igazán sokoldalú hangszerművész, ha széles zenei spektrumot tapogatott már le a füle.

○ A Libegőnél - Fotó: Maros Ádám

A mindennapos gyakorlás elengedhetetlen. Előfordul, hogy ez terhes? És ha igen, hogyan tud ezen átlendülni?

A hangok sűrűjében könnyen el tud fáradni az ember, olykor apadhat a lelki motiváltság is. Ennek az oka lehet akár lelki túlcsofordultság vagy fizikai fáradtság. Tavaly játszottam az Otellót, szerintem ez Verdi egyik legsötétebb operája, nem mellesleg az egyik kedvencem. De elfáradok benne fizikailag, mentálisan és érzelmileg is. Amikor az előadások után hazamentem, egy órán keresztül nem tudtam semmit sem csinálni. Sokszor előfordult, hogy másnap felkeltem, tudtam, hogy gyakorolni kellene, de egyszerűen nem tudtam kimozdulni ebből az állapotból. És hogy mivel zökkentem ki magam? Tudatosítom, hogy közeleg a következő projekt, amire viszont örömmel és jó értelemben vett fanatizmusmal készülődök. Ez mindig motivál. ○

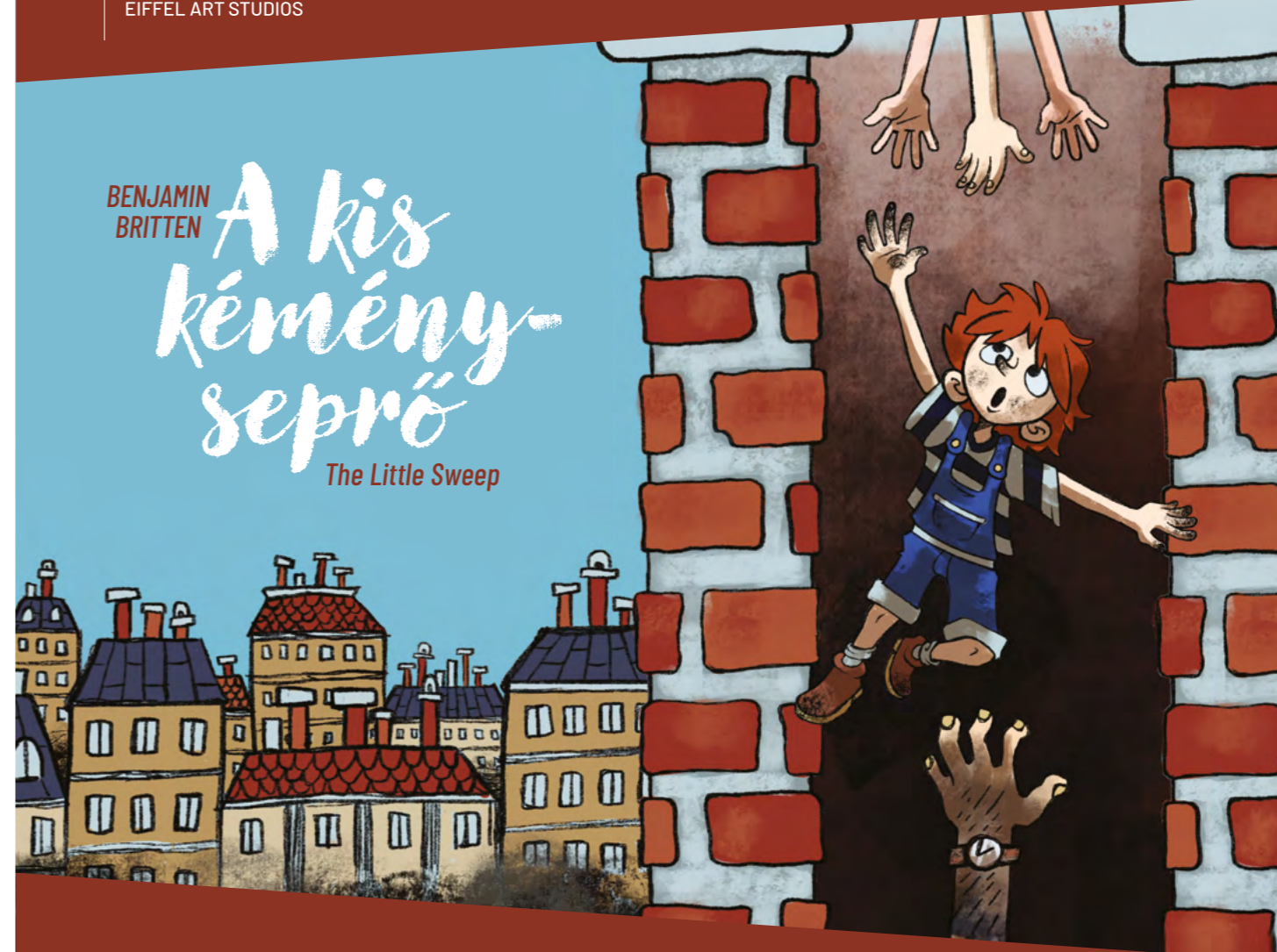

○ Őszekában az OPERA japán turnéján, 2022 - Forrás: Maros Ádám

Rovatunkban arra kérjük interjúalanyainkat, szólítsák meg egy másik tár művészt egy kérdéssel, ami régóta foglalkoztatja őket, ám még sohasem volt alkalmuk feltenni. Az előző számban Toronykőy Attila intézett kérdést önhöz, ami így szólt: „Hogyan, milyen gyakorlatokkal, esetleg csuklómozdulatokkal készülnek egy premierre?” A válasz pedig így hangzik: „Megvan a saját, felépített mozdulatsorom, akár egy élsportolónál. Karkörzéseket végzek, átmozgatom a különböző ízületeket, izmokat. Van egy speciális gyakorlatom: kítartom magam elé a karjaimat, megfogom az ütőt mindkét kezemmel, majd 180 fokos fordulattal mindkét karomat magam alá fordítom úgy, hogy a könyökeim az ég felé néznek. Így válltól csuklóig megfeszül minden kis és nagy izom.” Maros Ádám pedig az énekkar egyik tagjának, Szili Gabriellának adja át a stafétát ezzel a kérdéssel: „Mikor és hogyan eszmélt rá az énekkari éneklés szépségére, varázsára?”

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

BENJAMIN BRITTEN **A kis kéményseprő**
The Little Sweep

Opera három jelenetben, magyar nyelven, magyar és angol felirattal

Zeneszerző **BENJAMIN BRITTEN**
Szövegíró **ERIC CROZIER**
Rendező **NOVÁK JÁNOS**
Látványtervező **MATYI ÁGOTA**
A Gyermekkar vezetője, karmester **HAJZER NIKOLETT**

Közreműködik **A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA ÉS GYERMEKKARA**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

**BEMUTATÓ 2025. ÁPRILIS 26.,
EIFFEL MŰHELYHÁZ**

Távol-keleti könnyedség

Szerző: Filip Viktória

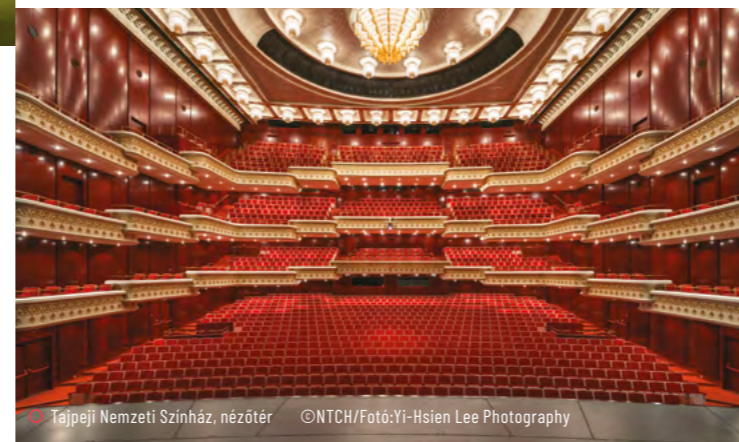
A kínai paloták stílusában épült vagy az indiai fügefafa leveleit idéző, hullámos tetejű színházban még nem játszott az OPERA társulata. Áprilisban azonban ennek is eljön az ideje az *első tajvani turné* keretében.

Tajpeji Nemzeti Színház és Hangversenyterem ©NTCH/Fotó: Yi-Hsien Lee Photography

Mitikus állatok ülnek a cseréptetőn: a hiedelem szerint a sárkány, a fénix, az orosz lán és a ló elűzi a gonoszt és a tüzet, miközben szerencsét hoz a tajpeji Nemzeti Színháznak és Hangversenyteremnek. E két, egymással szemben elhelyezkedő, a kínai klasszikus építészeti stílusú palota vörös oszlopsoraival, színes boltíveivel, narancs-sárga cserepeivel impozáns látványt nyújt. Az épületegyüttest azonban egy harmadik teszi teljessé: Csang Kaj-sek fehér-kék em-

lékcsarnoka. Az elnök 1975-ben bekövetkezett halála után a korábban katonai célokra használt területet a kormány emlékhellyé nyilvánította. Építészeti pályázatot hirdettek az emlékcsarnokra, a koncertteremre, a színházra és az épületek körüli parkra, azaz 250.000 m²-nyi területre. Negyvenhárom pályamű érkezett be, amelyek közül több körben válogatva az akkor hatvanhárom éves Jang-cso Cseng terve bizonyult a legjobbnak, az övé volt az egyetlen kínai

Tajpeji Nemzeti Színház, nézőtér ©NTCH/Fotó: Yi-Hsien Lee Photography

klasszikus építészeti javaslat. A nemzetközi híró építész korábban olyan projekteken dolgozott, mint a tajvani és a kaohszungi Grand Hotel, a Kínai Köztársaság pavilonja az 1964-es New York-i világtalálkozón vagy az 1967-es kanadai expón.

A szerződést 1977-ben írták alá, a Csang Kaj-sek Emlékcsarnokot 1980-ban, a Nemzeti Színházat és a Hangversenytermet pedig 1987 októberében adták át. A két komplexum a legmodernebb színház-, hang- és világítástechnikával rendelkezik, amelyet a G+H Group és a Philips cég épített be. E két kulturális színtér hamar felkerült a nemzetközi térképre, hiszen olyan művészek fordultak meg itt, mint Luciano Pavarotti, Plácido Domingo, José Carreras, Yo-Yo Ma, Lang Lang, Anne-Sophie Mutter, Itzhak Perlman vagy a Berlini Filharmonikusok. A tajpeji Hangversenyterem idei szezonja is igen kecsegtető: az év első felében a közönség Vadim Repin, Maxim Vengerov hegedűművészek és Jonas Kaufmann sztártenor előadásában gyönyörködhetett, míg a Nemzeti Színházba az Angol Nemzeti Balett érkezik májusban az Akram Khan koreografálta Giselle-lel.

A Nemzeti Színház lesz a helyszíne a budapesti társulat fellépésének is. Az itt található legnagyobb terem a Proscenium Arch Színház, amelyben 1498 ülőhely van. Itt lesz látható-hallható *A hattyúk tava* és a *Pillangókisasszony*, mégpedig hármas szereposztásban: a balett Yakovleva Maria, Melnyik Tatyjana, Lee Soobin, Scrivener Louis, Timofeev Dmitry és Zhurilov Boris, az opera Sümegi Eszter, Kriszta Kinga, Létay Kiss Gabriella, Pataki Adorján és Boncsér Gergely főszereplésével.

A tajpeji Nemzeti Színház és Hangversenyterem egy nagyobb szövetség, a Nemzeti Előadó-művészeti Központ (National Perfor-

ming Arts Center – NPAC) része. Ide tartozik még a Tajcsungi Nemzeti Színház, a Kaohszungi Nemzeti Művészeti Központ és a Tajvani Filharmonikusok is. A szervezet célja, hogy a művészetet a mindennapi élet részévé tegye, továbbá, hogy elvigye Tajvan előadóművészetét a világ számos pontjára, valamint erős partneri és nemzetközi kapcsolatokat hozzon létre a kulturális szereplőkkel.

Ennek szellemében áprilisban a magyar művészek a szervezet egy másik intézményébe is ellátogatnak. A szigetország túlsó csücskében Kaohszungi Nemzeti Művészeti Központban (Vejuvujing) ugyanazzal a programmal lépnek majd fel abban az épületben, amely 2018 óta áll a kultúra szolgálatában. Csaknem tíz hektáros – korábban szintén katonai célokra használt – területen épült a három hektáros alapterületű létesítmény. Az épület organikusan illeszkedik a trópusi tájba, tetőszerkezete az indiai fügefafa (más néven banyánfa) leveleit és lombkoronáját idézi. Mivel Kaohszungi kikötőváros, fontos volt, hogy a kültéri burkolatok ellenálljanak a nedvességnek és a sótartalomnak, ezek pontos kialakításához pedig sok hasznos tanácsot kaptak a helyi hajóépítőktől. Mindez nem véletlen, hiszen az építmény Francine Houben holland építészterve alapján készült, aki mindig figyelembe veszi a helyi embereket, a helyszínt, a kultúrát és a klímát. Tanított a Yale és a Harvard egyetemeken, munkáit számos díjjal jutalmazták, 2014-ben a Architects' Journal az év építészterveinek választotta. Az ő nevéhez fűződik a New York-i Közkönyvtár, a washingtoni Martin Luther King Jr. Emlékönyvtár és a spanyolországi Lleida városában épült La Llotja Színház és Konferenciaközpont épülete is.

A Kaohszungi Nemzeti Művészeti Központ kerítés nélkül, szabadon áll, hogy a nap 24 órájában elérhetővé tegye a pihenést, a

Tajpei

Kaohsiung Nemzeti Művészeti Központ | Fotó: Peng Jen-yi

sétákat, és persze az épületben zajló programokat – amelyek közül pár valóban felölel egy teljes napot. Idén februárban például 24 óra Csajkovszkij címmel gyakorlatilag Csajkovszkij-maraton rendeztek, amely délután öt órától másnap délután öt óráig tartott, éjszakai koncertekkel fűszerezve. Az előző években így szenteltek egy-egy napot Schubert, Mozart és Beethoven művészetének. Más érdekesség is fellelhető a programkínálatban: 2024. júniusában például Joyce DiDonato látogatott el hozzájuk. EDEN nevű projektje keretében a helyi gyerekek egy olyan kurzuson vehettek részt, amely során különböző művészeti formákon keresztül kapcsolódtak a természeti környezethez. Inspirációkat kaptak ahhoz, hogyan tudnak tenni a fenntarthatóságért, miközben sokat énekeltek, és a kurzus végén közös koncertet adtak a világhírű énekesnővel.

Az épületben több terem is található. Az Operaház elnevezésű egy olyan színpadot és teret jelöl, amelyet operák mellett drámai, tánc- és zenei produkciók előadására építettek. A legmodernebb technika szolgálja

a művészeket: a színpadi gépészet teljesen automatizált, működését nagyteljesítményű számítógép segíti. A zenekari árok 80 m² alapterületű, míg a patkó alakú nézőtérben 2236-an foglalhatnak helyet. És ha a közönség már feltöltődött a kulturális élményekkel, levezetéként a shopban – a színvonalas kiadványok, komoly lemezek, a keleti szépségű használati tárgyak mellett – vidám, játékos dolgok is vásárolhatók, így akár szappanbuborékot fújva is ki lehet ülni az indiai fűgefák alá, miközben az előadás legszebb dallamai még ott csengenek a fülben. ○

Kaohsiung Nemzeti Művészeti Központ | Fotó: Lin Chun-yung

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Giuseppe Verdi

Don Carlos

Don Carlo

Opera négy felvonásban, olasz nyelven, magyar, angol és olasz felirattal

Rendező **FRANK HILBRICH**

Don Carlos **LÁSZLÓ BOLDIZSÁR**
II. Fülöp **BRETZ GÁBOR, PALERDI ANDRÁS**
Valois Erzsébet **ÁDÁM ZSUSZANNA, KRISZTA KINGA**
Eboli hercegnő **SZÁNTÓ ANDREA, GÁL ERIKA**
Posa márki **HAJA ZSOLT**

Karmester **HALÁSZ PÉTER, SZENNAI KÁLMÁN**

Közreműködik **A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA**

2025. MÁJUS 17-TŐL, OPERAHÁZ

Amerikai kalandozások

Szerző: Mátrai Diána Eszter

Nem csak amerikai. Nem csak szépség. Különlegesség is. Az OPERA Angol100 évadának keretében az *Aranykor: Amerikai szépség* koncertjén tengerentúlról származó művek csendülnek fel. A hangversenyen *Barber, Ives, Glass, Bernstein és Gershwin kompozíciói* mellett még a *Csillagok háborúja* filmzenéből is megszólalnak részletek.

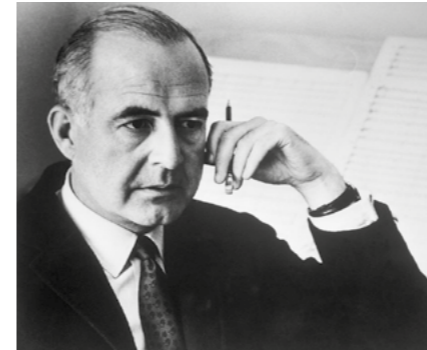

A 20. századi egyesült államokbeli zenei körutazás első állomása Samuel Barber két műve, az *Adagio* vonósokra és a *Dover Beach*. A szerzőt sokan a múlt század romantikus zeneszerzőjeként tartják számon. Barber 1936-ban komponálta egyetlen vonósnégyesét, melynek lassú tételét átdolgozta vonószekarra – ez lett az *Adagio* vonósokra. Matthew Arnold angol költő *Dover Beach* című víziójának magasztos pesszimizmusa nagy hatással volt Barberre. A vers az emberi nyomorúságot úgy ábrázolja, mint ami a hit elvesztésében gyökereszik, ami mindenkit elszigetel társaitól. Barber ebből írott dala híven tükrözi a költeményt: úgy a természeti jelenségeket, mint az emberi érzelmi hullámzások kilátástalanságát.

A mű a futó évad bejelentő sajtótájékoztatóján már bemutatásra került, de a nagy nyilvánosság előtt most hangzik el először Magyarországon.

Charles Ives *A megválaszolatlan kérdés* című alkotására gyakran programzeneként hivatkoznak. Azonban tekintetbe véve Ives partitúrájához fűzött előszavát, a mű nem más, mint zenében kifejezett filozófia, mely az emberiség „örökös létkérdésével” foglalkozik. A kompozíció három rétegből építkezik, melyet egy (sokszor színpadon kívülről szóló) szólótrombita, négy fuvola, illetve vonósok szólaltatnak meg.

○ Örvény, 2013 - Fotó: Nagy Attila

○ Samuel Barber - Fotó: Bettmann Archive

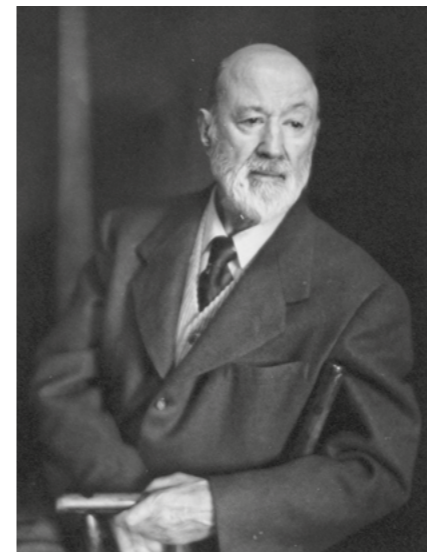
○ Philip Glass - Fotó: Jack Mitchell/Getty Images

○ Leonard Bernstein - Fotó: Paul de Hueck, Courtesy the Leonard Bernstein Office, Inc.

○ George Gershwin - Fotó: tonebase.co

○ Charles Edward Ives - Fotó: National Portrait Gallery, Smithsonian Institution

○ John Williams - Fotó: Jamie Trueblood

Igazi nagy pillanat az OPERA életében, hogy előben hangzik el Philip Glass *Tirol zongoraversenyének* második tétele, mely egyben Lukács András *Örvény* című balettjének zenéjéül szolgál. A balett eredetileg pas de deux volt, azonban azt a koreográfus a Magyar Nemzeti Balett kérésére több táncos párra kibővítette. A produkciót még az OPERA 2018-as New York-i turnéján is előadták, ám a zene ott sem előben szólt. A zongorára és vonószekarra írt művet 2000 szeptemberében mutatták be az ausztriai Klangspuren Fesztiválon.

Leonard Bernstein *Candide* című operáját, melyből a nyitány és a híres *Glitter and Be Gay* (Csillagok és légy boldog) ária hangzik el, Voltaire kisregénye alapján komponálta 1956-ban. A nyitány klasszikus szonátaformában íródott, és rögtön komédiát tár a hallgatóság elé; a végén meg is jelenik benne a *Glitter and Be Gay* – a mű egyik leghíresebb, bravúros koloratúrájának motívuma. Az ária a történetnek azon a pontján hangzik el, amikor a címszereplő jegyese, Kunigunda Párizsban találja magát egy szultán vendégként. A házban ékszerek tárházát fedezi fel és aggatja magára. Továbbra is Párizsban maradunk, ám természetesen egy amerikai szemszögéből: George Gershwin *Egy amerikai Párizsban* című zenekari darabjában a párizsi utcák vibráló hangjai és a gyengéd, lendületes dallamok keverednek.

Körutazásunk végéhez érve visszatérünk Amerikába. Az *Aranykor: Amerikai szépség* hangversenyt az 1932-ben született John Williams *Csillagok háborúja* szvitjének néhány részlete zárja. George Lucas filmjének tudományos-fantasztikus világát a zeneszerző hatalmas szimfonikus zenekarral festi alá, és visszanyúl a késő romantika és a 20. század elejének nyelvéhez. ○

Carmina Burana, 2018 - Fotó: Rákossy Péter

Hogyan készülünk nézőként az előadásra?

Szerző: Mártonffy Marcell Miklós

Lehet úgy is élvezni egy darabot, hogy az ember szinte semmit sem tud róla. Mégis sokakban él az igény, hogy némi **előismerettel felvértezve** üljenek be a közönség soraiba, hiszen így jóval gazdagabban tárulnak fel az előadott mű belső összefüggései. Ezt a célt szolgálja a *Kódfejtő*, amely podcast formájában érhető el a Spotifyon és a produkciók adatlapjain.

Parsifal, 2024 - Fotó: Nagy Attila

Mona Dániel, 2021 - Carmen Hangoló - Fotó: Rákossy Péter

A jelenlegi *Kódfejtő* egy podcastsorozat, amely 2023 ősze óta működik ebben a formában, és három különböző műsor egyítéséből jött létre. A premier előtti órában a *Hangoló* a darab keletkezéstörténetével és zenéjével ismertette meg a nézőket, a *Faggatón* az alkotókkal és művészekkel beszélgettek, a *Kódfejtő* előadás során pedig a „kortárs” besorolást kapott produkciók rendezésébe avatták be a közönséget. Mindhárom műsor nagy népszerűségnek örvendett, rendre teltházak előtt zajlott. Az új *Kódfejtő* epizódjai azonban már nem csupán a premierekhez és a kortárs darabokhoz, hanem az összes produkcióhoz készülnek. Az online térbe való átköltözés több előnnyel is jár. Egyfelől, így a műsor még könnyebben elérhető a néző számára, hiszen akár otthon vagy az OPERÁ-ba menet meghallgathatja. Másfelől, az epizódok rövidebbek, tömörebbek és lényegretörőbbek lettek, mint a korábbi előadások, így jobban igazodnak a tartalomfogyasztási szokásokhoz.

„A *Kódfejtő*-epizódoknak három fontos pillére van” – mondja Mona Dániel zenetörténész, aki évek óta vezeti és szerkeszti a műsort. „Összefoglalják a darab keletkezéstörténetét, zenetörténeti érdekességeit, kiemelik a mű legfontosabb, legjellegzetesebb, leginkább magyarázatra szoruló zenei részleteit, végül mankót nyújtanak a rendezés vagy koreográfia értelmezéséhez”.

Bár mindhárom kritérium fontos, a rendezői koncepciót mutatják be legrészletesebben. Lényeges szempont, hogy könnyen érthető és élvezetes stílusban beszéljenek a művekről, hiszen lehet, hogy olyanok hallgatják, akik magával az opera műfajával is csak most ismerkednek. A darabnak elsősorban azokra a részekre koncentrálnak, amelyeket a legjobban érdemes megismerni ahhoz, hogy a produkció befogadható legyen. Természetesen a műsor azoknak is hasznos, akik tájékozottabbak zenetörténeti téren, hiszen más elsajátítani a lexikális ismereteket, és megint más az információkat egy egységes előadássá összefűzve meghallgatni – ráadásul zenei részletekkel megtűzdelve.

A *Kódfejtő* epizódjaiban elhangzó szövegeket az operák esetében Mona Dániel, a Balettigazgatóság két munkatársa írják és mondják fel. A sorozatot szerkesztőként Mona Dániel fogja össze, az adások az *Opera Café* – az OPERA heti televíziós magazinműsora – főszerkesztőjének, Ruttner Katának a jóváhagyásával kerülnek fel az intézmény weboldalára. A műsorok belső gyártásban készülnek, és legkésőbb az adott produkció első előadásának napján nyilvánosan elérhetővé válnak. A bejátszott zenei részleteket minden esetben a Magyar Állami Operaház korábbi felvételeiből válogatják ki. ○

Tudta-e?

• Az OPERA tavasi műsorkínálatban szereplő *Carmina Burana* című szcenikus kantáta alapja a bajor Benediktbeuern városka bencés kolostorából származó, a kolostor könyvtárának hivatalos katalógusában nem szereplő kódex. A *Codex Buranus*ban ugyanis világi témájú, szabad életszemléletű versek találhatók. Carl Orff ezek közül választott ki huszonnégyet összművészeti alkotásához.

• Az áprilisban ismét látható *Parsifal*nak Richard Wagner nem csak zeneszerzője, librettistája is volt. Míg a szövegkönyvön – kisebb-nagyobb megszakítással – harminckét éven át dolgozott, a zene komponálása öt évet vett igénybe. A hangszerezést Olaszországban fejezte be, amely közvetlen inspirációul szolgált: a Ravenna városában található Palazzo Rufolo kertjéből lett Klingsor varázskertje, Siena katedrálisából pedig a Szent Grál temploma. További érdekességekért hallgassa meg **ide kattintva** a *Carmina Burana* és **itt** a *Parsifal* *Kódfejtő*jét!

Az útkeresés vége

Szerző: Dr. Gara Márk

Az Operaház igazgatósága már 1915 óta, azaz Nicola Guerra távozása után kereste azt a mestert, aki *egy személyben* vezetné a balettegyüttest, balettmesteri és koreográfusi, valamint lehetőleg első táncosi feladatokat is el tudna látni. A kört több más szempont is szűkítette, míg végül a lengyel Jan Cieplińskire esett a választás.

○ Jan Ciepliński - Forrás: OPERA Emléktár

○ Radnai Miklós - Forrás: OPERA Emléktár

Az I. világháború után járunk, így a vezetés a végleges döntés meghozatalakor nem hagyhatott figyelmen kívül egy gazdasági és több művészetpolitikai tényezőt. A gazdasági tényező faktor egyértelműen a színház anyagi helyzetének megroggyanása volt, amely az állami szubvenció megnyirbálásában nyilvánult meg és, elszerződés sorozatát vont maga után. Táncosok, operaénekesek, karmesterek távoztak. A fő művészeti kihívás lényege annak az útnak a kiválasztása volt, hogy az operaházi balett milyen formában fejlődjön tovább. A 19. századi hagyományok követése (amelyet legutóbb Guerra képviselt) teljesen túlhaladottnak bizonyult; a Szergej Gyagilev vezette Orosz Balett táncmegújító és összművészeti diadalmenetének hazai körülményekhez való adaptálása tűnt kézenfekvőbbnek, ugyanakkor a balett elkanyarodhatott volna az expresszionizmus irányából a modernizmus felé is, amint azt több német és skandináv ország színháza tette. Ez a felvetés talán első hallásra meghökkentően hangzik, de az OPERA meglehetősen alkalmatlan vezetése 1925-ig nem nagyon foglalkozott érdemben a balett ügyével. Leginkább az érdekelte őket, hogy legyenek új produkciók, de azok minősége már másodlagos volt. A repertoárban megszaporodó pantomimek az 1920-as évek első felében felfoghatóak az új irányzatok (modernizmus?) darabjaiként is. Miközben maguk a pantomimek már évszázados múltra tekintettek vissza, ugyanakkor a századforduló színházi (játékmódbeli és scenikai) reformjai a korábbiaknál valóban érdekesebbé tették őket. Ezek közül a leghevesebb a *Pierrette fátyola*. A balett vezetője a német Otto Zöbisch lett 1915-ben, aki 1924. augusztus 31-ig maradt ebben a pozícióban, később elbocsátották, majd visszavették, végül 1934-ben távozott a budapesti Opera mimikus pozíciójából. Zöbisch egyébként bármit állított színre (legyen az balett vagy „modern irányzatú”), rendre ósdinak találták.

Radnai Miklós 1925-ös operaigazgatói színelépésével a balett helyzete is lassan elkezdett változni. Radnai eleve all-in-one embert keresett, aki még táncos is amellet, hogy mindent rendben tart a balett háza táján. Albert Gaubier kiváló lett volna, azonban a szigorú Radnai nem tudta elfogadni, hogy valaki a színpadról üvöltözzön a karmesterrel az előadás alatt, így mennie kellett *A háromszögletű kalap* bemutatása után. Rudolf Kölling nemcsak, hogy nem bizonyult elég jó jelöltnek (a Seherezádában a mór szerepét Brada Rezső vette át tőle), hanem koreográfiai képességeit még táncos kvalitásainál is gyengébbnek ítélték. A hosszas keresgélés után Radnai a lengyel Jan Cieplińskit (1900-1972) hívta meg 1930-ban. Amint a *Pester Lloyd* írta ekkor, ez a szakember jeles társulatoknál táncolt, kiváló táncművész, ugyanakkor jeles koreográfus is. A lap némiképpen tévedett, ugyanis való igaz, hogy Ciepliński 1921-ben Anna Pavlova társulatával járta Észak-Amerikát és 1925 és 1927 között Gyagilev Orosz Balettjében állt alkalmazásban, de őt kiváló táncosnak nevezni erős túlzás. Leginkább „teremtáncosnak” tartották kortársai, aki a balett-teremben bármit képes volt szépen bemutatni, de a színpadon egyszerűen lefagyott. Varsóban (cári) orosz iskolán nőtt fel. A világban utazva és munkát vállalva tett szert előadói gyakorlatra, ugyanakkor elkezdett társulatot vezetni és koreografálni is. Jól ismerte az avantgárd irányzatokat és a világ táncéletének akkori szereplőit, repertoárját. (A művész munkássága előtt tisztelegve 2022. nyarán balett-termet is elneveztek róla az Eiffel Műhelyházban - a szerk.)

Budapesti bemutatkozása a *Csongor és Tündével* kezdődött 1930 novemberében. Egy magyar darabbal debütálni, amelynek irodalmi alapját a koreográfus csak a német fordításon keresztül tudta megismerni, ráadásul még a zeneszerző is magyar (Weiner Leó), azaz ismeretlen számára: mély víz!

○ Csongor és Tünde, 1930 - Forrás: OPERA Emléktár

○ Pierrette fátyola, 1932 - Forrás: OPERA Emléktár

Sajnos, amint a korszak majdnem összes darabja esetében, szinte alig állnak rendelkezésre olyan források, amelyek alapján pontosan meg lehetne ítélni a megszületett mű valódi értékét, helyét a magyar táncörténelemben. Ami viszont a fotók alapján látszik, hogy Oláh Gusztáv szimbólumokkal operáló, vetítéssel kiegészített, expresszionista színpadképet tervezett a balett számára, s nyilvánvalóan ehhez igazodott a mozgásanyag is. Ez egyrészt mutatja azt, hogy Ciepliński nyitottan fordult az 1920-as évek avantgárd irányzatai felé, s ennél fogva ez a táncjáték a balett nyelvezetétől távolabb esett, másrészt a produkció szépen mutatta a Wagnertől eredő Gesamtkunstwerk elvének alkalmazását a táncszínpadon, amelyet éppen a Gyagilev vezette Orosz Balett ültetett el a nyugati világ színházi gyakorlatában. Amint Dietl Fedor írta a *Nemzeti Újságban*: „Az Operaház kitűnő új balettmestere, Jan

Ciepliński bravúros technikai készséggel állította be a viharos gyorsasággal lepergő táncjeleneteket. Újszerű volt a táncnak egy síkban való mozgása, a színpad előtt elsuhanó árnyképek finom körvonalai [...] A táncjáték két főszereplője – Szalay Karola és Brada Rezső – iskolapéldáját szolgáltatták a tökéletes illúziót keltő mozgásművészetnek. Szalay Karola ígéző megjelenése és úde ifjatsága szebben aligha érvényesülhetett volna, mint a tündérleány megejtő alakjában. Brada Rezső minden megnyilatkozása rendkívül kifejező és férfias volt. A legnagyobb elismerés mégis Vécsey Elvirát illeti meg, aki káprázatos virtuozitással és tűnemenyes technikával elevenítette meg az örök tagadás szellemét jelképező Boszorkány alakját.” Ciepliński tehát győztesen vonult be az Operaházba: eseti megbízását állandó szerződés követte, amely még sok újdonságot tartogatott. De erről majd legközelebb. ○

○ Csongor és Tünde, 1930 - Forrás: OPERA Emléktár

A budapesti Operaházban a koreográfiák rögzítése csak az 1980-as évek elején vált gyakorlattá, addig a legtöbb darabot nem vették fel. A jelenleg is ismert, korábbi (teljes) felvételeket zömében az MTV közvetítette (Ashton: *A rosszul őrzött lány*) vagy stúdiófelvétel készült belőlük, amely nem egyezett tökéletesen a színpadi produkcióval (Seregi: *A fából faragott királyfi*), esetleg filmhíradók, portréfilmek részleteiként maradtak meg. Számuk még így is a valaha létezett repertoár töredékét teszi ki. Ma már bármi rögzíthető a színház belső rendszerén keresztül, amely elsősorban szakmai (korrekciós), és kevésbé archíválási célokkal történik.

Wolfgang Amadeus Mozart

IDOMENEO KRÉTA KIRÁLYA

IDOMENEO,
RE DI CRÉTA

Opera seria három felvonásban, olasz nyelven,
magyar, angol és olasz felirattal

Rendező **ALMÁSI-TÓTH ANDRÁS**
Koreográfus **KULCSÁR NOÉMI**

Idomeno **BRICKNER SZABOLCS**
Ilia **SZEMERE ZITA**
Idamante **SZELECZKI ARTÚR**
Elektra **TOPOLÁNSZKY LAURA**

Karmester **CSER ÁDÁM**

Közreműködik **A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA,**
valamint **A MAGYAR NEMZETI BALETT TÁNCKARA**

2025. MÁJUS 24-TŐL, OPERAHÁZ

A legmagyarabb tenor – száz éve hunyt el Környei Béla

Szerző: Karczag Márton

„Ott énekel még most is az a tenorista, az a kicsi kövér, no hogy is hívják, hja igen, Környei?” A furcsán csengő kérdést maga Giacomo Puccini szegezte a *Pesti Napló* bécsi tudósítójának, amikor is az I. világháború törései után, 1920 őszén régi magyar ismerősei hogyléte felől érdeklődött. A pályafutása zenitjén lévő, a bécsi Hofoperából hazaszerződött Környei Béla pedig *nagyon is énekelt* az Operaházban – a Puccini-interjú másnapján éppen a *Bohémélet* Rodolfóját.

A száz éve, 1925. április 28-án alig ötvenkét évesen, ereje és művészete teljében elhunyt Környei a magyar operajátzás meghatározó alakja volt, akit alig tizennyolc éves operaházi karrierje alatt gyakran illettek a „legmagyarabb” tenor jelzővel is. Noha Ellinger Józseftől Stéger Ferencen, Pauli Richárdon, Hajós Zsigmondon át Arányi Dezsőig mindig állt a Nemzeti Színház, majd az Operaház rendelkezésére magyar anyanyelvű tenorista – elsőként Környei tudott olyan többletet adni, amivel kortársai szemében elődei fölé emelkedett.

Rögös út vezetett addig, mire 1908. november 17-én d’Albert *A hegyek alján* magyarországi bemutatójának Pedrójaként harmincöt évesen, immár kész művészként berobban az Operaházba. Környei Béla egy Krumbauban állomásozó katonatiszt fiaként látta meg a napvilágot. A tanulás nem izgatta különösebben, a legenda szerint a daloló szobafestőtanonc hangját Evva Lajos, a Népszínház igazgatója hallja meg, és le is szerződteti az énekkar basszus(!) szólamába. A fiatal kórlista örökre eljegyzésként a színpaddal. Elvégzi Solymosi Elek színésziskoláját, majd vidékre kerül. Közül egy évtizedes bolyongás után a buda-temesvári társulatnál már népszínművek és operettek mellett operák bariton főszerepeiben is fellép. Luna grófként debütál, a nagy Verdi-szólamokon kívül elénekli Scarpiát, Figarót, sőt a *Hunyadi László* V. Lászlóját is!

1905 tavaszán a Király Színház bonvivánja lesz, felváltva éneklve Bagót és *A víg özvegy* Rosillonját, s az ősbemutatón rábizzák Kacsóh Rákóczijának címszerepét is. Ekkorra a budapesti színházi élet egyik megbecsült tagja, gramofon-felvételeinek hála országos ismerettségre is szert tesz. Máder Rezső 1907-ben átszerződteti a frissen alakult Népszínház-Vígoperához, ahol a *Tündérszerelmem* című Huszka-operett premierjén debütál, és

ő lesz Domenico Monleone *Parasztbecsületének* első Turidduja is. Az új vállalkozás azonban egyetlen évadot ért meg, Környei pedig – a korban szinte példátlan módon a szokásos három próbafellépés nélkül – az Operaház tagja lesz.

Már a bemutatkozásával sikerül egy csapásra megnyernie a kritika és a közönség rokonszenvét, melyet élete végéig meg is őrzött. Ritka pillanat, amikor az ítések unisono dicsérnek egy művészt. Környei nemcsak, hogy jókor érkezett az örökös tenorhiánnyal küszködő intézménybe, hanem férfias, baritonális színű, magasságproblémák nélküli spinto tenorjával véget vetett az olasz és egyéb nemzetiségű vendég- és szerződött művészek áradatának. Ez azt is jelentette, hogy az Operaház közönsége 1886 óta először hallhatott magyarul éneklő Radamèst és 1884 óta Manricót! Környei művészetének egyik alappilléréről, az operett-szerepeken edződött kristálytisza dikciónak ma is meg lehet győződni, hiszen számos felvétele elérhető.

A művész sokszínű repertoárjának gerincét a Puccini- és verista szerepek alkották, de több operettben is fellépett, néhányszor elénekelt *Lohengrint* is és közel ötvenszer *Bánk bánt*. Bár színészi képességeiről megoszlanak a vélemények, mindig képes volt felforrósítani maga körül a levegőt. Pályafutása két sarokpontjának az *Ariadné Naxosban* bécsi premierjének Bacchusát, illetve *A Nyugat-lánya* magyarországi bemutatójának Dick Johnsonát tekinthetjük. A Puccini által felügyelt produkcióban Környei partnere (későbbi második felesége) Szamosi Elza volt, akivel a magyar operatörténet első „álompárját” alkották. ○

Emlékek sűrűjében

Gulyás Dénes művészi pályájának állomásai, nemzetközi karrierje, a New York-i Metropolitanben eltöltött négy év, itthoni fellépései, legendás szerepei és három rendezése jól ismertek az operarajongók körében. *Mekkora Isten tenyere?* című önéletrajzi estjén azonban *az emberi aspektusok*, életének szép pillanatai és buktatói is előkerültek, Juhász Róza színész-rendező közreműködésével.

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„A legjobb hőstenor, élmény hallgatni és látni őt.”
(Dr. Babóné Oláry Gabriella)

„Csodás hangja van, szeretem hallgatni.”
(Podani Anikó Anna)

„Nagy élmény volt, örülök, hogy láthattam.”
(Lovas Erika)

Fotók: Berecz Valter, Nagy Attila

Szimbolikus ragyogás

Egy korszak lezárását

jelentí Schönberg *Gurre-dalok* című dramatikus kantátája: komponálása idején zenetörténeti – de akár történelmi –, a jelenben pedig az Erkel Színház szempontjából. Hét és fél évtized után e rendkívüli apparátust igénylő, ritkán hallható, katartikus mű előadásával búcsúzott az OPERA gazdag múlttal rendelkező játszóhelyétől.

Fotó: Nagy Attila

Kovácsházi István, Gulyás Dénes, Ujvári Gergely, Haja Zsolt, Schöck Atala, Szabóki Tünde - Fotó: Nagy Attila

Nánási Henrik - Fotó: Nagy Attila

Fotó: Nagy Attila

„A gomolygó, dús, sokszínű hangzást hallgatva az az érzésünk lehetett, mintha a műhöz még ez a terem se lenne elég nagy, olyan felfoghatatlan hangáradatot produkáltak Nánási Henrik pálcája alatt az – egyébként lenyűgöző erővel muzsikáló – együttesek. Mindehhez társultak a kiváló énekesek, elsősorban a hazai Wagner-előadások oszlopos tagjai. Kovácsházi István stabil és teherbíró hangjával nemcsak a király gyöngéd érzelmeit, de egeket ostromló fájdalmát is hitelesen szóltatta meg. Szabóki Tünde a rá jellemző könnyedséggel és frissességgel festette a természetben és szerelmében feloldódó Tovét. Schöck Atalának jutott az a roppant izgalmas feladat, hogy a racionalitás világából az irracionálisba kalauzolja a hallgatóságot, varázslatos mezzoszopránjáról készséggel elhittük, hogy egy emberen túli világból szól. Haja Zsolt, mint oly sokszor, ezúttal is keresetlenül egyszerű humanitásával nyűgözött le, Ujvári Gergely pedig újabb izgalmas karakteralkítással bizonyította, milyen sokoldalú művészt tisztelhetünk a személyében. A Narrátor szerepében Gulyás Dénest hallhattuk, aki precíz szövegmondással, mégis nagy átéléssel vezette el a hallgatóságot a darab csúcspontjára. (...) A *Gurre-dalok* végét őrző siker fogadta, ami a produkció egyértelműen magas színvonal mellett kétségtelenül az alkalomnak is szólt.”

(Kondor Kata, *Fidelio.hu*)

„Visszafelé, a befejezett életmű felől nézve a *Gurre-dalok* tökéletes alkotás. Egy nem szeretett zeneszerző szerethető műve, az atonális és dodekafon Schönberg késő romantikus darabja, ráadásul az erőforrásokat figyelembe véve ünnepi darabja, hiszen ennyi embert összetrombitálni nem egyszerű feladat. Schönberg maga ugyan azt mondta élete vége felé, hogy a *Gurre-dalok*at írhatta volna egy szál gitár- és harmóniumkíséretre, akkor is el tudta volna érni ugyanezt a hatást – de az vajon kit érdekelne? Így meg annyi ember van a színpadon, hogy a kórus már csak az

oldalpályolyokban fér el, a hallgatót elkábítja, körbeveszi, magába meríti a zene, egyszerre érzi azt, hogy valami rettenetesen menő dolog részese, és hogy ez a menőség semmiféle erőfeszítést nem kíván tőle, elmerül, mint valami frissen húzott ágyban, és hagyja, hogy dolgozzon a félálom. (...) Ha azt mondom, ünnepi darab, azt is jelenti, hogy gyakran nem adják elő. Kocsis Zoltán vezényelte a magyarországi bemutatót a kilencvenes évek végén, aztán egyszer játszották a Müpában a kétezres évek elején, szóval a következő előadásra alighanem úgy tizenöt évet várni kell. Jól tegyük el ennek a Nánási Henrik vezényelte változatnak az emlékét.”

(Fáy Miklós, *Élet és Irodalom*)

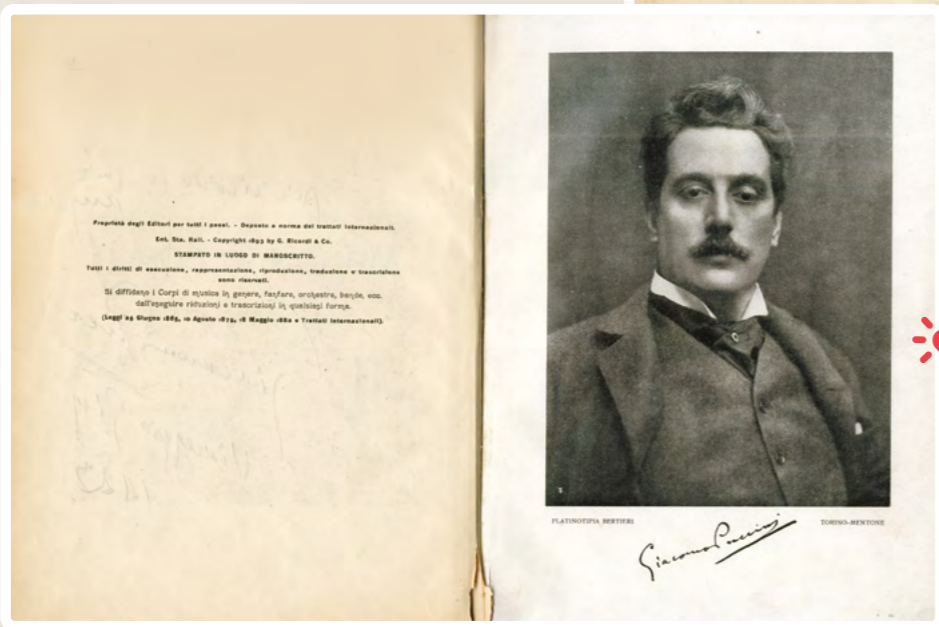
„Ez egy olyan nagyszabású darab, amely nemcsak időtartamában, eszközkészletében is rendkívüli. (...) A zenekari apparátust tekintve valószínűleg a legnagyobb mű. Kétszáz fölött van a zenekar létszáma, nagyobb, mint Mahler *Ezrek szimfóniájánál*, plusz a nyolc szólamú dupla kar. (...) A mű vége egy egészen elképesztő, hatalmas, sok-sok perces fokozás. Amikor belép a női kar is – addig csak a férfikart hallottuk – az tényleg fizikailag nyomja az embert a székre. Nem a hangerő, inkább a hangtömeg: egy óriási C-dúr akkorddal, egy ragyogással, egy napfelkeléssel ér véget a darab. (...) A közönség hihetetlen ovációval ünnepelt: a nézők egy emberként álltak fel, hosszú-hosszú percekig tartó tapsorkánt produkálva. (...) Nánási Henrik vezényelte az ünnepi hangulatú előadást, el lehet képzelni, micsoda feladat összefogni ezt az egész színpadot és a befedett zenekari árkot elfoglaló, valamint két oldalt, az oldalrútkélyeken elhelyezkedő kórust. (...) Nánási Henrik ennek egészen parádésan felelt meg. Nem annyira a lírai mélységekre, a drámai erőre fektette a súlyt, inkább a precizításra és az együttlétre. A darab így magától megteremtette azt a katartikus erőt, ami mindenkire hatással volt.”

(Mácsai János, *Új Zenei Újság*)

Érzékek harmóniája

Szerző: Filip Viktória

Az OPERA tele van ingyencégekkel – és nem csak zenei téren. A Kemenes Cukrász Manufaktúra mellett, hogy Bronz fokozatú támogatója az intézménynek, **nagylelkű gesztusként** hozzájárult ahhoz, hogy a dalszínház birtokába jusson egy különleges Puccini-kotta. Hogyan született meg az ötlet, és miként kerülnek nap mint nap ínycsiklandó finomságok a dalszínházba, arról Kemenes-Barta Edithtel, a cég ügyvezető igazgatójával beszélgettünk.

A Puccini-kiállításról – amelynek koronája a zeneszerző által dedikált Manon Lescaut-kotta – ide kattintva tudhatnak meg többet.
Készítette: OperaCafé

Fotó: Mikes Réka

Az operát általában az idősebb generáció kedveli jobban. Az én esetemben az idő múltával az az egy-két operajegy szépen lassan bérletekké változott, s valahol a hangjegyek között töltött idő az egyik kedvenc kikapcsolódásommá vált.

A 2011-ben alapított családi vállalkozás mára már száz főt foglalkoztat, több cukrászdával rendelkezik az ország különböző pontjain, folyamatosan bővül a partneri kör is. Céggként hogyan kerültek kapcsolatba a Magyar Állami Operaházzal?

Már nagyon vártuk a rekonstrukció végét, hogy az Erkel Színházból visszatérjenek az előadások az Andrássy úti dalszínház színpadára. Így történt, hogy mi is támogatójává váltunk a felújított Operaháznak. Már csak azért is, mert a Kemenes Cukrász Manufaktúra a gazdasági tevékenységén túl fontosnak tartja, hogy az élet különböző területein jótékonykodjon és előremozdítsa olyan kezdeményezéseket, amelyeknek társadalomformáló ereje is van. Lehet szó a kultúrától a sporton át egészen az egyházig, számtalan dologról, és hasonlóknak véltük az OPERA ügyét is.

A vállalkozásuk megítélésében, presztízsében milyen szerepet játszhat a Magyar Állami Operaházzal való együttműködés?

Természetesen büszkék vagyunk arra, hogy termékeinkkel az OPERÁ-ban is megjelenünk, sokat jelent számunkra, hogy a falain belül tapasztalt, magával ragadó élményekhez hozzájárulhatunk sűteményeinkkel.

Az OPERA protokollrendezvényein és a Művészbüfé kínálatában is megtalálhatók a termékeik. Hogyan álmodják meg a választékot?

Szoros szálak fűzik a művészetekhez. A Kemenes Cukrász Manufaktúra csomagolóanyagainak mintáját például az erdélyi hímzések mintakincse ihlette. Milyen kapcsolódási pontjai vannak az operával? Honnan ered a zene szeretete?

Nem vagyok zenész, de abban hiszek, hogy nincs olyan ember, aki ne szeretné a zenét – kortól és élethelyzettől függ, éppen melyikhez húz a szívünk. Ez benne a csodálatos!

A szeretett klasszikus, házas ízeket kombináljuk a modern, különleges ízeivel, hogy mindenki megtalálja a maga kedvencét. Az intézménybe kerülő szortimentet a több, mint száz termékünk-ből választjuk ki úgy, hogy mindig színes és változatos legyen.

Nem csak a gasztronómia terén segítik a dalszínház működését. Az önök nagylelkű hozzájárulása révén kerülhetett tavaly az OPERA tulajdonába egy Puccini által dedikált kotta, a *Manon Lescaut* zongorakivonata, amely jelenleg is megtekinthető az Operaház Vörös Szalonjában a *Puccini és a magyarok* című kiállításon. Milyen indíttatásból, esetleg valamilyen személyes motiváció miatt vállaltak részt a projektben?

Puccini operái a kedvenceim, így amikor tudomásomra jutott, hogy a Kemenes Cukrász Manufaktúra adományozhatna az OPERA számára egy ilyen különlegességet, egyből éltünk a lehetőséggel.

Az Operaház 2022-es újranyitása óta tagja az OperaKlubnak. Milyen élményeket, előnyöket adott a tagság, illetve sikerült-e kialakítani új üzleti kapcsolatokat a klubeseményeken?

A tagság révén számos olyan rendezvényen vehettünk részt, amelyen betekinthtünk a színpad mögé, így láttuk, mennyi áldozatos és odaadó munka van egy-egy produkció mögött. Megnézhettük az Eiffel Műhelyház varrodáját, műhelyeit, hogy miként készülnek a díszletek. Tiszteletjegyes előadásokon is részt vehettünk, azonban a lehetőséget sokszor továbbadtuk munkatársainknak, hogy népszerűsítsük az operaművészetet.

Gyakran látogatja az intézmény előadásait, operákat és baletteket is előszeretettel néz. Mely produciók a kedvencei és miért?

Sok előadás van, amely a szívemhez közel áll, de mint említettem, a kedvenceim Puccini operái. Talán *A pillangókisasszonyt* tudnám kiemelni, amelyet azóta is felejthetetlen élményként tartok számon. A baletteket is szeretem, legutóbb *A makrancos Katát* láttuk. El voltunk ragadtatva, igazán varázslatos volt!

○ A makrancos Kata, 2024 - Fotó: Nagy Attila

Mit tanácsolna annak, aki közelebb szeretne kerülni a műfajhoz vagy épp az intézményhez?

Fontos, hogy nyitottak legyünk arra, hogy a zene elragadjon bennünket s áthasson, ami nem is nehéz, hiszen az opera az egyik leg-szenvedélyesebb zenei műfaj. Emberi jellemeket, érzelmeket jelenít meg a színpadon, amelyek közül mindenki talál egyet, amellyel igazán rezonálni tud. S ha ezek megvannak, már csak annyi kell, hogy elmélyüljünk a világában, amelybe beleszöppenhettünk az adott estén. ○

TAVASZI PROGRAMOK MÁRCIUS, ÁPRILIS, MÁJUS

OPERAHÁZ

Orff: **Carmina Burana**

Verdi: **Macbeth**

Erkel: **Bánk bán** (MVM OperaKaland)

MacMillan / Massenet - Yates: **Manon**

Aranykor: **Ybl211 / Amerikai szépség**

Anna Netrebko & Yusif Eyvazov áriaestje

Gounod: **Faust** (MVM OperaKaland)

Vajda: **Mario és a varázsló** / Bartók: **A kékszakállú herceg vára**

Bach - Mendelssohn-Bartholdy: **Máté-passió**

Wagner: **Parsifal**

Mascagní: **Húsvét Mascagnival** (Messa di Gloria / Parasztbecsület)

Puccini: **A Nyugat lánya**

A Magyar Nemzeti Balett nyílt napja

Puccini: **Pillangókisasszony** - koncertszerű előadás

Donizetti: **Stuart Mária**

IX. Nagy Iván Nemzetközi Balettgála

Verdi: **Don Carlos**

Mozart: **Idomeneo, Kréta királya**

Sztárestek zongorával: **Joyce DiDonato**

EIFFEL MŰHELYHÁZ

Szőnyi: **A makrancos királylány** (MVM Pikoló Program)

Dace / Csajkovszkij: **KisHattyúk tava** (MVM Pikoló Program)

Príma Donnák +1 Hős: **Sümege Eszter / Kolonits Klára / Miklósa Erika**

Macondói reflexiók

Taraszovics - Chernakova / Adam: **KisKalóz** (MVM Pikoló Program)

János vitézke (MVM Pikoló Program)

Opera Crown - grúz-magyar operaest

Britten: **A kis kéményseprő** (MVM Pikoló Program)

Sztárestek zongorával: **Georg Zeppenfeld**

Venekei / Williams / Dés: **A vágy villamosa**

ERKEL SZÍNHÁZ

Kacsóh: **János vitéz** (MVM Pikoló Program)

IFJÚSÁGI PROGRAMOK

**O/Encia Mona Danival, MVM Operatúra Papagenóval,
(K)Eiffel, Jancsi!, Csengő-bongó délelőtt, Hangszervarázs**

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Gaetano Donizetti

Stuart Mária

MARIA STUARDA

Opera három felvonásban, olasz nyelven, magyar, angol és olasz felirattal

Rendező **SZABÓ MÁTÉ**
Koreográfus **KOVÁTS GERGELY CSANÁD**

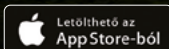
Stuart Mária **KOLONITS KLÁRA**
Erzsébet **BALGA GABRIELLA**
Robert Dudley **JURAJ HOLLÝ**

Karmester **RAJNA MARTIN, SZENNAI KÁLMÁN**

Közreműködik **A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
ZENEKARA ÉS ÉNEKKARA**

BEMUTATÓ 2025. MÁJUS 10., OPERAHÁZ

OperaApp

opera.hu | facebook.com/Operahaz